

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

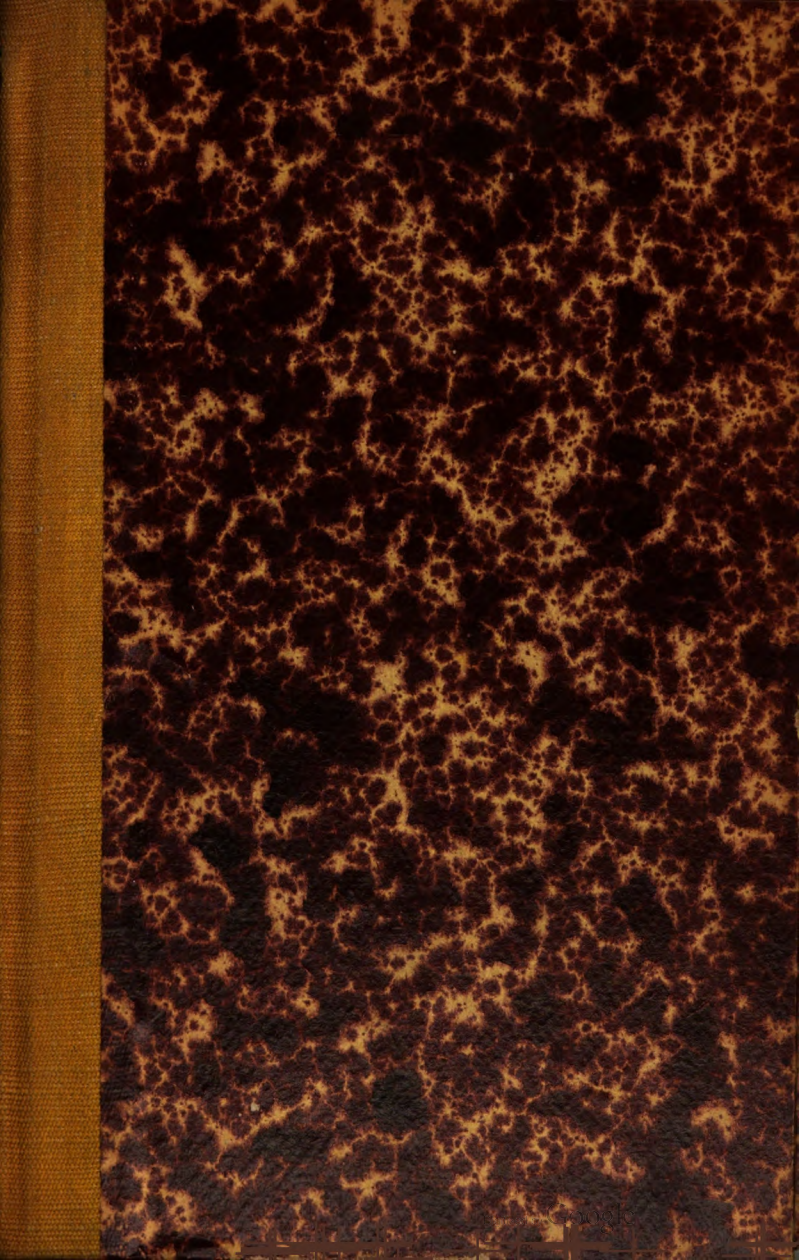
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

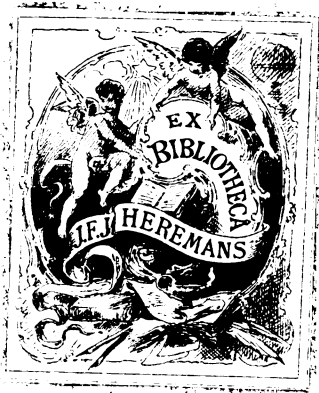

UNIVERS

Digitized by Google

H 826

GEMAKKELYKE WYZE
*Om op korten tyd grooten voordgang te
doen in de Nederduytsche*

H 826

SPELKONST,

DOOR

L. VAN BOTERDAEL,

Nederduytschen en Franschen Schoólmee-
ster der Stede van

HARELBEKE;

Ten gebruyke van deszelfs Kostkoopers
en Scholieren.

*Doór den Schryver merkelyk vermeerderd, en van
d'ingefloopen Drukseylen gezuiverd.*

PRYS ZEVEN STUYVERS.

TWEEDEN DRUK.

TOT CORTRYCK,

By JOANNES DE LANGHE, Stads-Drukker ende
van de Casselrie, by de Ley-Brugge.

M. D. CC. LXXVI.

VOORBERICHT.

DE Grondregels die hier gegeéven worden zyn maer eene inleyding ter Nederduytsche Spelkonst, en niet een voltooyd werk, dat seffens tot de volmaektheyd geleyd: ten dien eynde word'er wat meer vereyscht, naemelyk het gebruyk; doór dien deéze Spelkonst veél zwaerigheden heéft, de welke, ten meerderen deele, doór 't gebruyk moeten uyt den weg geruymd worden.

Maer hoe moeyelyk datze ook zy, men mag nogtans die, die begeêrig zyn de zelve te leeren, verzekeren, dat zy, deéze Grondregels bevroedende, en buygen en vervoegen konnende, het overig gemakelyk zullen leeren, en alzoo in weynig tyd tot de volmaektheyd geraeken: want daer den grond goed is, bouwd men met zekerheyd.

Waer uyt volgd, dat de Grondregels volstrekt noodzaekelyk zyn tot het becomen van eene zuuyvere spelling; en dat, in tegendeel, wie 't ook zy, op 't enkel

gebruik voordgaende , twyffeling op twyffeling heeft , en al zyn leven Leerling is.

'T is nogtans waer , dat de oeffening of gebruik verre boven de Beschouwing of Grondregels gaet ; maer daer en tegen is 't niet min waer , dat de Grondregels moeten voorgaen , zoo niet , men kend maer ten deele den hoe , en geenzins den waerom , en men kan niets bewyzen. Waer uyt andermael de volstreckte noodzaekelykheyd der Grondregels blykt , alsmede dat het maer met derzelve behulp is , dat het gebruik meest tot de volmaektheyd geleyd.

Dit zoo zynde , zouden alle Ouders , naemelyk die , die hunne Kinderen , of tot de Latynsche School , of tot de Pleytkonst , of tot den Koophandel voorbeschikken , iverig moeten zyn om de zelve hunne Kinderen de Spelkonst , volgens de Grondregels , by daer in ervaerene Meesters , te doen leeren.

Aldus onderweezen , zouden zy blydelyk tot de Grondregels der Spraekkonste overgaen , en de zelve schier al speélende leeren , by middel van de lichte kennis die zy reeds daer van in de Spelkonst zouden be-

komen hebben; niet mogelyk zynde deezze wel te onderwyzen, zonder van tyd tot tyd in de Regels der Spraekkonste te treéden.

Om welke en meer andere welgegronde redenen men geenzins twyffelst, of d'Ouders, die de bevoordering hunner Kinderen behertigen, zullen niet naelaeten Meesters te gebruyken, die ten minsten, zoo in Spel- als Spraekkonst, ervaeren zyn; te meer, om dat het hun by zulke altyd merkelyk min zal kosten, als by die, die zonder Grondregels onderwyzen.

Die Ouders, welkers Kinderen de Spelkonst volgens deéze Grondregels zullen leeren, mogen zig verzekeren, dat zy daer van naer eenen korten tyd de goede uytwerking zullen zien: zulks is reeds menigmael ondervonden geweest.

Hier mede wilt men nogtans in geener wyze te kennen geéven dat dit Werkje vry van alle bedilling is; in tegendeel verzekerd men zig dat het met reden, of zonder reden, zal bedild worden: maer daer is niets aen verbeurd.

Die het met reden zal bedillen, word ernstig gebeden overtuygende blyken te geéven van zyne bedilling; zyn deszelfs

gevoelens alzins beter, men zal zyne eer stellen in die naeuwkeurig te volgen; dryvenze niet boven, men zalze, met reden, verwerpen.

Ondertusschen denke niemand dat dit Werkje de nieuwigheyd beoogd, dewyl men daer in, op eenige kleynigheden nae, die hier zouden vremd voorkomen, de Spelling volgd de welke hedendaegs by de beste Hollandsche Schryvers gebruykt word, de eenigste zynde, tot hier toe, die wel gegrond is.

Waer uyt blykt, dat de Spelling van dit Werkje gelykelyk goed is, en behoord gevolgd te worden tot dat'er eene betere zal in 't licht gebragt zyn.

Daerom, wie 't ook zy, laetze u wel gevallen, en, is zy u dienstig, trag'er al het voordeel uyt-te-trekken: den Schryver eyscht geene andere belooning.

GEMAKKELYKE WYZE

*Om op korten tyd grooten voordgang te
doen in de Nederduytsche*

SPELKONST.

DE Spelkonst is de wyze van na de grondregels en het algemeen gebruyk, alle de woorden eener Tael naeuwkeurig te schryven.

De voórnaemste Grondregels der Nederduytiche Spelkonst zyn de volgende:

A

ME En moet maer eene geringe kennis van de Spelkonst hebben, om te weeten dat de letter *a* moet alleen gebruykt worden in de woorden *bal, dal, dat, last, land, magt, pand, sad, schrande, zak*, en zoo voords.

Maer daer word eene groote kennis vereyscht, om te weeten wanneer *z*, in de woorden, die hier naer zullen volgen, als enkele klinkletter, en wanneer *z* met de letter *e* als tweeklank moet gebruykt worden. Alvoóren dat doór eenen valten regel aen-te-toonen, diend'er gezeyd te worden wat eenen tweeklank, en wat eenen dryklank is, hoe veel'er van elk slach zyn, en waer *z* gebruykt worden.

Twee klinkletters in eene lettergreép malkander volgende en te gelyk uytgesproken wordende, worden eeren tweeklank genaemd.

Men teld'er gemeenlyk dertien, te weeten: *ae*, *ai*, *au*, *ay*, *ee*, *eu*, *ey*, *ie*, *oe*, *oo*, *ou*, *uy*, *ue*; waer van afzonderlyk diend gesproken te worden.

ae Heeft wat langer klank als de *a*; gelyk in *daer*, *klaer*, *naer*, en zoo voords.

ai en *ay* Worden zonder verskil voór malkander gebruykt; als in dit voórbeeld: de *haren*, of de *hayren* van dien Dichter beginnen grys te worden.

au Word meest gebruykt in onduytsche woorden; als *Paulus*, *Augustinus*; doch ook in *Paus* en *dauw*.

Dezen tweeklank moet den zelven klank hebben, die hy heeft in de woorden waer van deéze onduytsche woorden voordkomen: *Paus* en *dauw* hebben den zelven klank.

Den tweeklank *ee*, dry verscheyde klanken hebben-de, diend den zelven ook op dryderhande wyzen geschreéven: den klank doór malkander vloeyende, word aldus gesteld, *ee*; als in deéze woorden, *deeg*, *geëerd*, *kleed*, *meer*, *steen*, *vreezen*, *vleesch*, *zee*, en zoo voords.

Den harden klank word met het scherp geluydteeken geteekend, aldus: *éé*; als in *breékt*, *dreéf*, *geéft*, *geschreeven*, *heéft*, *leézen*, *neémt*, *schreef*, *steél*, *veél*, en zoo voords.

Den zelven tweeklank neémt het lang toonteecken aen, in, *deêrlyk*, *geêrne*, *neêrstig*, *peêrd*, *rechtveêrdig*, *steêrt*, *veêrdig*, *weêrd*, *weêrdig*, *wêerdin*, en zoo voords.

Men verstaet doór geluyd-of toon-teekens, zekere teekens, die op de klinkletters gezet worden, omze harder of zagter uyt-te-spreéken, en om de verscheyde buygingen der stemme te kennen te geéven.

ey Klinkt gelyk eene *y*, zoo als blykt in deéze woorden, *goedheyd*, *geleyden*, *spreyen*, *wysheyd*, en zoo voords.

eu Word uytgesproken, als in *befpeuren*, *deur*, *scheur*, *treuren*, en zoo voords.

ie Heeft eenen scherpen klank, als in *dier*, *hier*, *mier*, *tieren*, *zier*, *zwieren*, en zoo voords.

oe Word uytgesproken, gelyk *ou* by de Fransche; als in *doelen*, *goed*, *hoe*, *spoed*, *stoel*, *woelen*, *zoet*, en zoo voords.

oo Heeft fomtyds eenen harden klank , als in *antwoord* , *doór* , *school* , *voór* , *vooren* , *woorden* , wanneer men de zelve met het scherp geluydteeken behoord te teekenen : somtyds vloeyd den klank doór malkander , aldus , *berooven* , *doof* , *gelooven* , *hoofd* , *hoog* , *zoom* , en zoo voords.

ou , Als in *betrouwen* , *brouwen* , *goud* , *hout* , *oud* , *houden* , *mouw* , *stout* , *waerschouwen* ; waer hy een weynig van den klank van de *a* heeft. 'T is eenen misflag die woorden en andere diergelyke met den tweeklank *au* te schryven ; by voorbeeld , *aud* , *brauwen* , *betrauwen* , *mauw* , en zoo voords.

De Inwoonders van West-Vlaenderen doen den tweeklank *ou* in de woorden *hout* , *koud* , *oud* , *ouders* , *schouders* , en zoo voords ; klinken bykans gelyk den geéenen van *oe* , of gelyk de Fransche de woorden *bout-en-train* , *tout* , &c. uytspreeken ; en in de woorden *brouwen* , *grouw* , *mouw* , *vrouw* , en zoo voords , geéven de zelve Inwoonders hem den klank , die de Fransche *au* geéven in de woorden *cause* , *mauve* , &c. 'T is zeker , dat zy hem , zoo in d'eene als in d'andere deézer aengehaelde woorden zeer kwaelyk doen klinken ; want , andermael gezeyd , den waeren klank van deézen tweeklank is byna den geéenen van d'*a* , en dien klank is onze Tael alzooygen en alzooy natuerlyk , als dien van *au* , gelyk *ô* , by de Fransche , en *um* , gelyk *om* , by de Latynisten. Tot klaerder bewys zal men zeggen , dat den tweeklank *ou* in wat Nederduytsch woord het ook zy , altyd den zelven klank heeft ; en , voor de derdemaal gezeyd , 't is , zonder tegenspraek , byna den geéenen van d'*a*.

ue Klinkt gelyk eene enkele *u* , die van geene medeklinkletter gevolgd is ; by voorbeeld , *bezueren* , *gebuer* , *hueren* , *muer* , *uer* , *zuer* , en zoo voords.

uy Klinkt als , *zuyver* , *duyster* , *uyt* , *muyt* , *bruyd* , *schuyt* , *kruyd* , *kruypen* , en zoo voords.

Dry klinkletters in eene lettergreép staende , en te saemen uytgesproken wordende , worden eenen dryklank genaemd.

Men teld'er zes, te weeten: *aey*, als in *draeyen*, *fraey*, *kraeyen*, *maeyen*, *waeyen*, *zaeyen*, en zoo voords.

aeu, Als in *benaeuwd*, *begraeuwd*, *klaeuw*, *naeuwkeurig*, *raeuw*, en zoo voords. Deézen dryklank klinkt gelyk hier voór den tweeklank *ou*, maer hy word wat langzaemer uytgesproken.

eeu, Als in *eeuwig*, *leeuw*, *schreeuwen*, en zoo voords.

ieu, Als in *hieuw*, *nieuw*, *vernieuwen*, en zoo voords.

oey, Als in *befproeyen*, *groeyen*, *moeyte*, *roeyen*, *vloeyen*, en zoo voords.

ooy, Als in *berooyd*, *ontdooyd*, *strooyen*, *voltooyen*, en zoo voords.

Hier zal nu aengetoond worden in welke woórden de enkele klinkletter *a*, en in welke den tweeklank *ae* moet gebruykt worden.

De lettergreépen, die met eene medeklinkletter eyndigen, als *bas*, *baes*, *lat*, *laet*, *man*, *maen*, geéven doór haer verscheyden geluyd genoeg te kennen, of zy de enkele klinkletter *a*, dan of zy den tweeklank *ae* vereyfschen.

In de lettergreépen, die met de klinkletter *a* eyndigen, moet deézen regel gevolgd worden.

Indien het eenvoudig getal tot de uyt spraek den tweeklank *ae* noodig heéft, zal ook het meervoudig met den zelven tweeklank geschreéven worden; insgelyks, is 't dat het eenvoudig de enkele klinkletter *a* vereyfscht, word ook het meervoudig met de enkele *a* geschreéven.

Woórdcn, waer in het eenvoud, en al wat daer van afkomt, den tweeklank *ae* heéft: *aes*, *aexen*; *baes*, *baexen*; *ik klaeg*, *zy klaegen*; *ik maek*, *zy maeken*; *naem*, *naemen*; *traen*, *traenen*; *ik vraeg*, *zy vraegen*, en zoo voords.

Woórdcn, in de welke het eenvoud, en al wat daer van afftamd, de enkele klinkletter *a* heéft: *blad*, *bladen* of *bladeren*; *dag*, *dagen*; *glas*, *glazen*; *laken*, *lakens*; *vat*, *vaten*, en zoo voords.

Den zelven regel moet gevolgd worden ten opzichte van de volgende klinkletters en tweeklanken *e*, *ee*, *i*, *ie*, *o*, *oo*, *u*, *ue*. Voorbeelden: *beét*, *beéten*; *ik geneés*, *zy geneézen*; *keer*, *keeren*; *ik leés*, *zy leézen*, en zoo voords: *vedel*, *vedels*; *veder*, *veders*; *weg*, *wegen*; *weder*, *weders*, en zoo voords: *mier*, *mieren*; *ik zwier*, *zy zwieren*, en zoo voords: *boor*, *booren*; *ik bekoór*, *zy bekobren*; *ik hoor*, *zy hooren*; *oor*, *ooren*; *woórd*, *woórden*; *ik sloót*, *zy sloóten*; *ik stoor*, *zy stooren*, en zoo voords: *hof*, *hoven*; *lof*, *loven*, en zoo voords: *ik bezuer*, *zy bezueren*; *gebuer*, *gebueren*; *huer*, *hueren*; *muer*, *mueren*; *schuer*, *schueren*, en zoo voords.

De Voórstaenders der oude Spellinge verwerpen het gebruyk der tweeklanken *eé*, *oó*, en derzelver geluyd- of toon-teekens, te weéten, in woórden van meer als eene lettergreép; als, *bekobren*, *bekobrende*, *leézen*, *geleézen*, *schreéven*, *geschreéven*, *sloóten*, *gesloóten*, en zoo voords. Om hun andermael te doen zien, dat den voórzeyden Regel goed is, zal men den zelven Letterkonstiglyk, en niet Spraekkonstiglyk, ondraeyen, en de volgende bewyzing doen.

Van *raeken* stammen af, of worden gemaekt *raek*, *raekt*, *raekte*, *raekten*, *raeke*, *raekende*, *geraekt*, *geraektheyd*, en zoo voords.

Van *speélen* worden gemaekt *speél*, *speéld*, *speélde*, *speélden*, *speéle*, *speélende*, *gespeéld*, *speéls*, *speéltuyg*, *speélfster*, en zoo voords.

Van *zwieren* worden gemaekt *zwier*, *zwierd*, *zwierde*, *zwierden*, *zwiere*, *zwierende*, *gezwierd*, *zwierig*, *zwierigheyd*, en zoo voords.

Van *bekobren* worden gemaekt *bekoór*, *bekoórd*, *bekoórdde*, *bekoórden*, *bekoóre*, *bekobrende*, *bekoórder*, *bekoórllyk*, *bekoórfster*, en zoo voords.

Van *sloót*, eersten persoon van het eenvoudig getal van den onvolmaekten tyd des werkwoórd *sluyten*, worden gemaekt *sloóten*, *sloóte*, *gesloóten*, en zoo voords.

Van *bezueren* worden gemaekt *bezuer*, *bezuerd*, *bezuerde*, *bezuerden*, *bezuerere*, *bezuerende*, en zoo voords.

Van schreef, eersten persoon van het eenvoudig ge-
tal van den onvolmaekten tyd des werkwoords *schry-
ven*, worden gemaakt *schreeft*, *schreeven*, *schreeve*,
geschreeven, *beschreeven*, en zoo voords.

Van *dees* worden gemaakt *deéze*, *deézen*, *deézer*,
deézes, en zoo voords.

Alle deéze voorbeelden doen zien, dat de daer in
gebruikte tweeklanken noodzaakelyk zyn, om de af-
geleyde of ontleende woorden regelmaetiglyk te kunnen
maeken van de grond- of oorspronkelyke woorden.
Die noodzaakelykheyd word bevestigd doór de vol-
gende voorbeelden: *gebeden*, meervoud van *gebed*,
zelfstandigen naem, heeft de enkele *e*; maer *gebedden*,
lydende deelwoord van het werkwoord *bidden*, word
met den tweeklank *ee* geschreeven; en aldus onderscheyd
men 't een van 't ander. *Ik heb gebedden in eenen
boek daer verscheyde gebeden in staen.*

Het zelve verschil word gevonden in *leéven*, werk-
woord, en *leven* zelfstandigen naem. *Blyven zy zoo
leéven, hun leven zal kort zyn.*

In *geboden*, lydende deelwoord van het werkwoord
gebieden, en *geboden*, zelfstandigen naem, en meervoud
van *gebod*. *Men heeft hem geboden uwe geboden te
onderhouden.*

In *laeken*, werkwoord, en *laken*, zelfstandigen naem.
Zy laeken uw laken.

In *beveelen*, werkwoord, en *bevelen*, zelfstandigen
naem, en meervoud van *bevel*. *Wy beveelen u hem
te zeggen van onze bevelen te gehoorzaemen.*

In *speelen*, werkwoord, en *spelen*, zelfstandigen
naem, en meervoud van *spel*. *Zy zullen maer twee
spelen speelen.*

Men zou nog eene menigte diergelyke verschillende
woorden kunnen aenhaelen, maer de hier aengehaelde
bewyzen genoegzaam, dat de tweeklanken *ae*, *ee* en
oo noodzaakelyk zyn, om het voorzeyd onderscheyd
te maeken.

Aldus schryvende, moet men niet geduerig veran-
deren van spelling, dat is te zeggen, nu eens de en-
kele

kele *e*, of de enkele *o*, gebruyken, en dan eens den tweeklank *ee*, of *oo*; als in deéze voorbeelden: *ik speel*, *gy speéld*, *hy speéld*, *wy spelen*, *gylieden speéld*, *zy spelen*; *ik sloót*, *gy sloót*, *hy sloót*, *wy sloten*, *gylieden sloót*, *zy sloten*, en zoo voords.

Deéze oude Spelling, alhoewel korter als de nieuwe, is nogtans gebrekkig. Misschien zal'er gezeyd worden, dat de kortheyd, in zaeke van spelling, geagt word. Men bekend dat dit waer is; maer men voegd daer by, dat zy, om volstrekt goed te zyn, noch *duysterheyd*, noch *twyffeling*, noch *gebrekkige uyt spraek* mag baeren; welke dry gebreken, of onvolmaektheden, in de gewaende kortheyd der oude Spellinge gevonden worden.

Men zal dat met luttel woorden bewyzen.

Zy baerd *duysterheyd*: want de Leerlingen verstaen niet het geén zy spellen of schryven, doórdien die spelling niet regelmaetig is.

Zy baerd *twyffeling*: want de Leerlingen weéten niet, of zy eene enkele klinkletter, dan of zy eenen tweeklank moeten zetten.

Zy baerd eene *gebrekkige* of *wanluydende uyt spraek*: want de Leerlingen misgrypen zig in het uyt spreéken van de tweeklanken *ee*, *ee*, *eê*, *oo*, *oo*, by gebrek van de noodige geluydteekens.

De nieuwe Spelling heeft geene van die gebreken; zy word ligtelyk geleerd: de Leerlingen, om die haest te weéten, moeten maer op het grondwoord, en op de geluydteekens letten.

De kennis der grondwoorden, zoo aen de letter **C** wydloopig zal gezeyd worden, is van groote aengelengetheyd.

Belangende de geluydteekens, het zeggen van die die staende houden, dat de geluydteekens noodeloos zyn, of dat men de zelve derven kan, is ongegrond, en zelfs belachelyk: zy zyn noodzaekelyk in de oude Spelling, en nog noodzaekelyker in de nieuwe, de verscheyde klanken moettende by middel van geluydteekens onderscheyden worden. 'T is wel waer, dat zy den schryver lastig vallen; maer zy zyn eene groote

ligtheyd voor den leézer, en naemelyk voor de kinderen, die leeren spellen. Geheel dit Werkje bevestigt dat, en de snelle voorgangen der aldus onderweézene Leerlingen zyn'er overtuigende blyken van.

Men houd dan staende, ondanks de voorstaenders der oude Spellinge, dat de voórgemelde geluydteekens volstrekt noodzaakelyk zyn, en dat den regel hier voor gegeéven raekende de klinkletters en tweeklanken *a*, *ae*, *e*, *eé*, *eê*, *ie*, *o*, *oo*, *ob*, *u*, *ue*, onbetwiftelyk, en derzelver gebruyk goed is; te meer om dat alle de Nederduytschers op de zelve wyze, gelyk men hier doet, de volgende en diergelyke woórdten schryven: *naem*, *naemen*; *traen*, *traenen*; *ik maek*, *wy maeken*; *muer*, *mueren*; *ik huer*, *zy hueren*; *dier*, *dieren*; *ik zwier*, *zy zwieren*, en zoo voords.

Of gelyk de Hollanders: *ik huur*, *zy huuren*, *naam*, *naamen*; *ik maak*, *wy maaken*; *muur*, *muuren*; *traan*, *traanen*; en zoo voords; welke spelling zoo goed, en misschien beter is, als d'onze, om de redenen aen letter B te vinden; en om dit des te meer te bevestigen, zal men zeggen, dat *ae*, of *aa*, *ie*, en *ue*, of *uu* de zelve uytwerking doen, gelyk *ee*, *eé*, *eê*, *oo* en *ob*; als in deéze woórdten: *bekobren*, *dueren* of *duuren*, *geneezen*, *hooren*, *maeken* of *maaken*, *verweeren*, *vreezen*, *zwieren*, en zoo voords. Dienen alle die tweeklanken niet om te doen zien en hooren, dat de lettergreépen, die zy maeken lang zyn? en, gelyk hier voor beweézen is, om'er de afgeleyde of ontleende woórdten van te maeken?

Maer als hunne oude spelling zou uytmunten, zouden zy van de voórgaende woórdten, de volgende zonder tweeklank moeten schryven: *diren*, *wy huren*, *zy huren*, *wy maken*, *zy maken*, *muren*, *namen*, *tranen*, *wy zwieren*, *zy zwieren*, en zoo voords; even eens gelyk zy schryven: *wy bekoren*, *zy bekoren*, *wy geven*, *zy geven*, *hy heéft gegeven*, *wy sloten*, *zy sloten*, *hy heéft gesloten*, en zoo voords: want tusschen alle die woórdten, voor zoo veel de spelling raekt, is geen schyn van verschil. In der daed, mogen d'eene zon-

der tweeklank geschreeven worden, d'andere mogen en moeten ook zonder tweeklank geschreeven worden: dat is onbetwiftelyk.

Doór die onregelmaetigheyd bekennen zy zelve, dat den voorzeyden regel en derzelver gebruyk goed zyn, en goed blyven zullen, ten minsten zoo lang die onregelmaetigheyd dueren zal.

Zy moeten dan, of alom schryven gelyk het hier onderweezen word, of zy mogen nergens in woorden van twee of meer lettergreepen, zulke gelyk de hier voór aengehaelde, de meergezeyde tweeklanken gebruyken.

Is 't dat zy het gebruyk deézer tweeklanken afschaffen, men zal die daer 't geschil over is, te weeten, *ee*, en *oo*, ook afschaffen: maer men zal in zulken geval met reden zeggen, dat het algemeen gebruyk, zonder reden, de Nederduytsche Tael van eenen haerer beste Regels beroofd heeft.

Ondertusschen moet men voór geene vremde zaak aenzien de geteekende *ee*, *ee*, *oo*, aldus gebruykt om de gezeyde redenen; noch ook niet de woorden, die geschreeven worden met den tweeklank *ee* en *oo*: maer men moet zig verzekeren, dat deéze wyze van spellen welgegrond is, en dat de Hollanders, van wie de andere Nederduytschers deéze nieuwe Spelling hebben, met welgegronde redenen hunne eer stellen in aldus te schryven.

Men heeft hier voór vergeéten te zeggen, dat het lang-of omgeboógen geluydteeken ook in de Dichtkonst gebruykt word, te weeten: op de woórd-verkortingen; als op *gebraên*, voór *gebraeden*; *ontfaên*, voór *ontfangen*; *elkaër*, voór *elkander*; *eêk*, voór *edik*, en zoo voords: maer, om wel te zyn, moet het altyd geplaeft worden op beyde de klinkletters; om dat zy, aldus geteekend zynde, te saemen maer eene lettergreép uytmaeken.

Van het *zwaer geluydteeken* (1) word'er niet gesproken, om dat het in de Nederduytsche Tael niet gebruykelyk is.

Behalven de twee voorgemelde toon- of geluydteekens, heeft deéze Spelling nog verscheyde andere teekens, naemelyk de *lettergreép-scheyding* (..) gebruykelyk in *beziën*, *gëerd*, *gëeffend*, en zoo voords; waer dit teeken diend om de lettergreépen afzonderlyk uyt-te-spreéken, en om onderscheyd te maeken tusschen *beziën*, zelfstandigen naem; en *beziën*, werkwoord.

De *letter-wegneéming* (') als in *'t is waer*, *i' Amsterdam*, *d'eer*, *'k zal* en zoo voords; waer dit teeken staet in de plaets van *he*, *e*, of *ot*, *e*, *i*; want dit teeken niet gebruykende, zou men moeten schryven: *het is waer*; *te*, of *tot Amsterdam*; *de eer*, *ik zal*. Merkt wel, dat dit teeken altyd moet gezet worden in de plaets van de weggenomeng letters.

De *bind-streép* (-) als in *zigt-eynder*, *land-goed*, *op-te-gaen*, *uyt-te-drinken*, en zoo voords; waer dit teeken gebruykt word om de voórzeyde en diergelyke woorden aen-een-te-binden, en daer van maer een woord te maeken. Het zelve teeken word ook gebruykt om een woord in twee te verdeelen; en het waerichouwd, dat de twee deelen maer een woord maeken. Men verdeeld een woord in twee, als men het niet geheel op het eynde van eenen regel zetten kan. Die verdeeling mag nergens gemaekt worden dan in de woorden, die ten minsten van twee lettergreépen zyn; als, *bermhertig*, *behoorende*, *schoonheyd*, en zoo voords.

De *stilstandteekens*, of *tusschenpunting*, dat is: de wyze van in het schrift de plaetzen van eene rede daer men moet ophouden, te teekenen, om'er ligtelyker de deelen van te onderscheyden, of om adem te hernaelen.

Men gebruykt zeven teekens om de verscheyde deelen eener rede te onderscheyden. Die teekens zyn het *snyding- of streépjeteeken* (,) den *stip* (.) den *stip met het snyding- of streépjeteeken* (;) de *twee stippen* (:) den *ondervraegenden-stip- of vraegteeken* (?) het *verwonderingsteeken* (!) het *tusschenredenteeken* ().

Het *snyding- of streépjeteeken* (,) diend om de zelfstandige en de byvoegelyke naemen, de werk- en de

bywoorden, die malkander niet bepaelen, te onderscheyden.

Zyn geld, zyne onagtzzaamheid, zyne wankelmoe- digheid, zullen hem ongelukkig maeken.

Uws vaders goedheid is heusch, voordeelig, stand- vastig, en zoo voords.

Cyfferen, leézen, redeneéren, schryven, zyn bezig- heden, die hem behaegen.

Wilt gy snelle voordgangen doen, gy moet u neêr- stiglyk, naeuwkeuriglyk, gestaediglyk, en moediglyk oeffenen.

Het *snyding- of streépjeteeken* diend nog om de ver- scheyde deelen van eenen zin, of van eene rede te onderscheyden; het word ook gezet voór en naer de uytdrukkingen, die eenige omstandigheyd te kennen geéven.

Uwen lasthebber heeft u bedroogen, en uwen schryf- knaep heeft uwe belangen behertigd.

'T is u niet geoorlofd, wat goed recht gy ook hebt, dus te spreéken.

Gy moet, wilt gy zynen vriend wéézen, u bemoeyen met het géén gy verstaet.

Men zet geen *snyding- of streépjeteeken* tusschen de verscheyde deelen van eenen korten zin. Men zet'er ook geen voór *en, noch, of*, en zoo voords, als die koppelwoorden dienen om enkele en niet verre van malkander staende woorden te vereenigen; met een woord, als de woorden, die met de koppelwoorden gebonden zyn, het gemeen bereyk der ademhaelinge niet te buyten gaen.

Vraegd hem of de koopwaeren vertrokken zyn?

Het schoon schrift en de goede spelling worden van de verstandige lieden zeer geagt.

Die wilt voorgang doen moet zig wel oeffenen.

Den *stip met het snyding- of streépjeteeken* (;) on- derscheyd de zinnen, die onder de zelve werking zyn, of eenen zin, die op eenen anderen volgd, waer van hy afhangd of een gevolg van is. Men zet nog den *stip met het snydingteeken* tusschen de voórnaemite le-

den eener rede, als zy lang zyn, en dat zy verscheyde deelen, reeds afgezonderd doór snydingteekens, vervatten.

Daer is geen leerzaemer kind in de school; men moet het maer bezien, om van deszelfs leerzaamheid verzekerd te zyn.

De scholieren moeten, zoo veel als zy kunnen, hun meesters zorgen beantwoorden; zy moeten weeten, dat dit hunne pligt en hun voordeel is.

Daer worden kinderen gevonden, die byna geenen voordgang doen, en die den meester noch deszelfs berispingen niet vreezen; om dat zy door hunne ouders bedorven worden.

Zoo haest gy eenigen inkoop zult gedaen hebben, schryft my, bid ik u, den staet onzer zaeken, alsmede de omstandigheden der zaeke van uwen lasthebber; op dat ik my daer na, zoo tot uw voordeel, als tot het myn, zou kunnen gedraegen.

De twee stippen (:) worden gezet naer eenen zin, die gëeyndigd is, maer gevolgd van eenen anderen, die diend om den zelve uyt-te-breyden of op-tehelderen.

Uwe aendagtigheyd, myn lief kind, moet naeuwkeurig en standvastig zyn: weest niet aendagtig om dat den meester u in d'oog houd; maer weest het om uwe pligt te kwyten, en om u bekwaem te maeken: alle uwe medeleerlingen moeten de zelve aendagtigheyd hebben.

Den stip (.) word gezet op het eynde der zinnen en reden.

Men is bestraffelyk, als men zynen tyd vrugteloos doorbrenghet zonder te willen leeren; en dat word agtelooosheyd en onleerzaamheyd genaemd. Men is lofweerdig, als men den tyd nuttelyk besteéd, en zig oeffend in het geén men behoord te weeten; en dat word neerstigheyd en wysheyd genaemd.

Den ondervraegenden-stip-of vraegteeken (?) word gezet in de zinnen, die eene vraeg uytdrukken.

Wanneer zullen uwe vrienden komen? Wat rytuyg zullen zy gebruyken?

Het verwonderingsteeken-of teeken van verwonde-

ring (!) word gesteld in de zinnen, die eene verwondering of eene uytroeping uytdrukken.

Wat is Godt wonderbaer in alle zyne werken!

ô, Wat zyt gy gelukkig! ô, wat is dat schoon!

De tusschenreden, die doór twee haekjes, aldus : () verbeëld word, is eene inzetting van eene volkome spreuk tusschen de reden, die, zonder de reden te breëken, daer weder uytgenomen mag worden. Zy diend om de reden klaerder en verstaenlyker te maeken, te weeten : als zy kort is ; en, in tegendeel, verduyfterd zy de reden, of maekt zy eenen duyfteren zin, als zy lang is. 'Tis daerom dat men de lange tusschenredenen moet vermyden.

Hier staet aen-te-merken, dat, als de tusschenreden zeer kort is, men de zelve tusschen twee snydingteekens of streépjes steld, even eens gelyk men de tusschenkomende uytdrukking afzonderd, by de Fransche *expression incidente* genaemd.

Den redenaer zal doen waerneemen, 'tis Quintilianus die spreëkt, hoe men zig in de voórreden de toehoorders wel gezind maekt: wat klaerheyd'er in het verhael is, wat kortheyd, wat opregtigheyd, wat verborgen oogmerk somtyds, wat konst, (want het geheim van de konst is hier weynig gekend als van de meesters der konste) daer naer, wat schikking en wat regtmaetigheyd in de verdeeling : hoe scherpzinnig, levendig, gedrongen, en zoo voords, den redenaer in de bewysredenen is.

Wie zal'er myne oogen, zegd den voórzegger Jeremias, eene traenen-bron bezorgen, om Jerusalems rampen te beweenen?

Voorbeëld voor de tusschenkomende uytdrukking, by de Fransche *expression incidente* genaemd.

Weest verzekerd, Mynheer, dat, 't zy dat gy my tot mynent noodig hebt, 't zy dat gy my in uw pakhuys ontbied, ik u in alle geval betoonen zal, dat ik uwe belangen, gelyk myne eygene, behertig.

De hoofdletters, die gebruykt worden in het begin eener rede, van eenen volkomen zin, van elk vers,

van de eygene naemen van menschen, plaetzen en feestdagen, van de naemen van konsten, weétenschappen, weérdigheden, en zoo voords.

De Meesters moeten hunne bekwaemste scholieren de stilstandteekens- of tusschenpunting, doór verscheyde goede voorbeelden, doen begrypen. Den stip met de snyding en de twee stippen zyn de moeyelykste: als men deéze wel verstaet, de andere schynen maer kleynigheden te zyn.

De kinderen uyt den aerd genegen zynde tot het leézen van verzen, zal men'er hier eenige, naer elke letter van 't A B, laeten volgen; op dat zy met die by den Meester op-te-zeggen, die vloeyend en met welluydendheid zouden leeren leézen. Ook heéft men zorg gehad van die te laeten loopen over de daer voorgaende Regels der Spelkonst, ten eynde hun de zelve, doór dien middel, des te nutter te maeken.

Tragt grondig te verstaen 't geén d'A u komt te zeggen,
En denkt niet daer van iets te willen wederleggen:

Maer volgd met zekerheid haer' welgegronde leer,

Indien gy in deés' konst wilt voordgaen meer en meer.

Men twyfeld niet of *éé* zal u wat lastig vallen,

A'smede tweeklank *oo*; maer dat is niet-met-allen:

Weét, dat, indien zy beyd' hier gceenzins mogen staen,

Ae, ie, ue, en zoo voords, ook moeten heénen gaen.

Om de Kinderen tot het leeren der Spelkonst aen-te-porren, en hun eene ligte kennis van brieven op-te-stellen te geéven, heéft men goed gevonden van naer de verzen op elke letter gemaekt een briefje te laeten volgen.

LIEVE LEERLINGEN,

DE eerste letter van 't A B, zoo gy weét, is eene A: misschien was 't ook d'eerste, die gy liet hooren, als gy begint geluyd te geéven of te spreekén; maer 't is niet genoeg met haeren naem te weéten, gy moetzé ook, volgens de hier voór gegeévene Regels, kunnen gebruyken. Oeffend u in die Regels, zy zyn

u zeer nut; zy zullen u den weg, die tot de volmaektheid der Spelkonste geleyd, openen. Is'er iet, dat gy niet verstaet, vraegd het my, ik zal 't u met een waer vermaek uytleggen. Doór dien middel zult gy haest alles alzoo grondig verstaen, als ik zonder uytzondering ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen iverigen Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

B

DE letter B brengt in de Nederduytsche Tael geene zwaerigheyd by: men moet maer weeten, ten eersten, dat zy eene zachte letter is, en dat de letter P eene harde is; zoo men kan zien en gevoelen doór het volgende voorbeeld: *Brengt Petrus Potter by Paulus Brak*. Ten tweeden, dat zy verdobbeld word in *kwabben, knabbelen, knibbelen, verdobbelen, of verdubbelen, slabben, slibberen*, en zoo voords.

Die verdobbeling heeft plaets in de volgende medeklinkletters: D, F, G, K, M, N, P, R, S, T. Voorbeelden: *kammen, kennen, lekken, liggen, lippen, lossen, spatten, seffens, verryken, verbrodden*, en zoo voords.

Het gebeurd somtyds, dat'er in het zelve woórd tweemaal moet verdobbeld worden; als in *verrekking, verrotten, verrukken, verryzenisse*, en zoo voords.

Alle welke verdobbelde medeklinkletters kragtiglyk moeten uytgesproken worden; want 't is in 't Nederduytsch eenen Regel, die zoo oud is als de Tael, dat niet alleenlyk de verdobbelde medeklinkletters, maer ook in 't algemeen alle de letters van een woórd, hoedanig het zy, moeten uytgesproken worden.

Dit word naemelyk gezeyd ten voordeele van zekere Steden en Dorpen van Vlaenderen, waer men byna

altyd maer eene van de verdobbeldé medeklinkletters uytspreekt, en waer de leerlingen'er insgelyks maer eene schryven.

Zondanigen misslag is eenen dubbelen misslag; want zy missen tegen het oud gebruyk, en zy maeken veéltyds eene dobbelzinnigheyd, of veranderen de betekening met het uytlaeten van eene medeklinkletter.

Men zal daer van de volgende blyken geéven.

<i>Bekken, beken.</i>	<i>Brakken, braken.</i>
<i>Ballen, balen.</i>	<i>Padden, paden.</i>
<i>Bassen, bazen.</i>	<i>Weggen, wegen.</i>
<i>Kapper, kaper.</i>	<i>Stellen, stelen.</i>
<i>Kassen, kazen.</i>	<i>Strekken, streken.</i>
<i>Mallen, malen.</i>	<i>Zakken, zaken.</i>
<i>Mannen, manen.</i>	<i>Zeggen, zegen.</i>

Daer zal misschien tegengeworpen worden, dat alle wyzen van spellen en uytspreeken goed zyn, als men zig maer doet verstaen. Dusdanige tegenwerping zou zekerlyk niet te zwak zyn, indien de verscheyde wyzen van spellen en uytspreeken alom bekend en in zwang waeren: het gaet met het spellen en met het uytspreeken gelyk met alle andere zaeken; het beste is het beste.

De Hollandsche Spelling is, zonder tegenspraek, de beste, 't is die, gelyk het in het Voórberigt gezeyd is, de welke in dit Werkje gevolgd word, uytgenomen de tweeklanken *aa*, *ei*, *ui*, *uu*; voór welke hier, alleenlyk om het gemeen gebruyk te gehoorzaemen, de geéne van *ae*, *ey*, *ue*, *uy*, verkoózen worden.

'T is te verwonderen, dat men tot hier toe, zoo in Vlaenderen, als in Braband, ten minsten de tweeklanken *aa* en *uu* niet gebruykt. Men weét niet om wat redenen: 't is te vermoeden, dat'er geene by-te-brengen zyn, aengezien'er nog niemand aengetoond heeft, dat *ae* en *ue* voór *aa* en *uu* zouden verkieslyk zyn. Van sommige word'er niets anders van gezeyd, dan dat deéze twee wyzen van spellen onverschilliglyk mogen gebruykt worden, zonder te besluyten welke van de

twee de beste of de negtste is; en ider bediend zig van *ae* en *ue*.

De Hollanders, die de Nederduytsche Spelling op den trap van volmaektheyd, daer zy nu op is, gesteld hebben, en die gestadig werken omze op den allerhoogsten trap van volmaektheyd te brengen, bewyzen aldus dat *aa* en *uu* volstrektelyk goed zyn, zeggende: dat, aengezien de *a* en de *u* in deéze tweeklanken haeren natuerlyken klank behouden, de verlenging van dien klank moet gemaakt worden met byvoeging van eene andere *a* en eene andere *u*, en niet van eene *e*; welke *e*, zeggen zy voorders, den klank van de *a* en van de *u*, zou doen verbafteren.

Dit bewys is welgegrond, en deéze spelling komt over-een met die, de welke de Fransche, eer zy hun lang toonteken uytgevonden hadden, gebruykten, in de woorden *âge*, *rôle*, &c.; die zy alsdan aldus schreéven: *aage*, *roole*, om te doen kennen, dat de *a* en de *o* in die woorden lang waeren.

Maer dit zoo zynde, waerom doen zy, zoo wel als wy, de *e* volgen op de *i* in den tweeklank *ie*? zou *ii* niet zoo natuerlyk klinken, als *aa* en *uu*? en zou den voórzeyden regel hier insgelyks geene plaets konnen hebben? 'T is waerfchynlyk daerom, dat wy *ae* en *ue* gebruyken.

Men zal dat laeten gelyk het is, en tot besluyt zeggen, dat men 't gebruyk moet gehoorzaemen, als het algemeen is: het gebruyk van de tweeklanken *ae* en *ue* is by ons algemeen, en 't is daerom, dat wy het volgen.

De B toond u klaer aen en doet u wel gevoelen

Hoedanig zy is zagt, in welke plaets z'ook staet;

En dat in tegendeel de P veel harder staet.

Die dit verschild bevat, mag op deés' Spelling doelen.

De B doet u ook zien waer zy alleen moet staen,

En waer zy met goed recht, moet by haer weérge weézen:

Neémt dit naeuwkeurig waer in 't spreéken, schryven, leézen;

Zoo niet, 't is vrugteloos te willen verder gaen.

LIEVE LEERLINGEN,

Het schoon schrift word min geagt dan de zuuyvere spelling, om dieswille dat het schoonste schrift der wereld niet wel leesbaer noch verstaenlyk is, deszelfs spelling gebrekkig zynde. Daerom tragt de spelling deezes Werkje grondig te leeren: tot dat eynde, leest en herleest aendagtiglyk dit Boekje; en als ik u eenen Opstel voörzeg en uytlegh, luysterd zoodanig toe, dat'er u niets van ontgae. Zulks doende, zult gy alzoó volmaektelyk de Spelkonst leeren, als ik opregtelyk ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen zorgvuldigen Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

C

DE letter C word t'eenemaal verworpen in de woorden daer zy korts voór de K plagt gebruykt te worden; als in dit voórbeeld: *ik spreéck gemackelyck*, nu schryft men: *ik spreek gemakkelyk*. Zy word gebruykt tusschen de *s* en de *h* in deéze en diergelyke woorden: *scheppen*, *schenken*, *schaepen*, *verschooning*; als mede in *dicht*, *rym*; *acht*, *getal*; *licht*, *affchynsel*, *klaerheyd*, en in verscheyde andere, omze te onderscheyden uyt *dig*t, *gesloóten*; *lig*t; dat van het werkwoórd *liggen* afstamd, en *ag*t, dat van het werkwoórd *agten* afkomstig is.

Om te weeten wanneer men de *ch* in plaets van de *g* gebruyken moet, diend het volgende in agt genomen te worden.

Indien een grondwoórd, dat is een woórd dat van geen ander gemaekt is, met *ch* geschreeven word, zullen alle woorden, die van het zelve afgeleyd worden, met *ch* geschreeven zyn; insgelyks zal men de *g* gebruyken, is 't dat het grondwoórd de *g* vereyscht.

Voórbeelden

Voórbeelden : *lachen* is een grondwoórd; daer van word afgeleyd eenen *lach*, *belachelyk*, en zoo voords. In alle deéze woórden is de *ch* noodzaakelyk, om dat zy in *lachen* gevonden word. *Zien* is een grondwoórd; daer van komt *ik zag*; van *ik zag* komt *gezag*, *ontzag*, en zoo voords, dat alles met eene *g* gefchreéven word. *Liggen* is een grondwoórd; daerom word *ik lag*, *ik lig*, en al wat daer van afkomt met eene *g* gefchreéven.

Het meervoudig van een woórd doet ook dikwils zien met wat letter het eenvoudig daer van moet gefchreéven worden: om dat *wy zagen* eene *g* vereyft, moet *ik zag* noodzaakelyk met eene *g* gefchreéven worden. Het zelve word ook gezien in *dagen*, *dag*; *draegen*, *draeg*; *wegen*, *weg*; en zoo voords.

Voorders, de *C* word doór de hedendaegfche goede Schryvers zeer zuynig gebruykt, naemelyk in 't begin van een woórd; om dat fchier alle de woórden, die met deéze letter beginnen, onduytsche woórden zyn. De goede Woórden-Boeken toonen dit klaerlyk aen.

Men doet zeer kwaelyk met in onze Tael onduytsche woórden te gebruyken, aengezien, datze kragtig en woórdryk genoeg is, om in zuivere Nederduytsche woórden te zeggen en te fchryven al wat men wilt. Waerlyk, is 't niet belachelyk zig aldus uyt-te-drukken: *Dien Discipel acquitteérd zig zoo exactelyk van zyn devoir, dat den Precepteur hem niet eens moet exhorteéren?* In plaets van te zeggen: *Dien Leerling kwyt zoo naeuwkeuriglyk zyne pligt, dat den Leermeeftér hem niet eens moet vermaenen.*

Al wat de *C* hier zegd is waer en wel gegrond:

Daerom, zoo wie die hoord moet haere leering volgen,

En, naerze diep in 't hert te hebben ingezwolgen,

Bekennen dat deés' zaak nooyt duydelyker ftond.

En alhoewel *CH*, gelyk men fchreef voór deézen

In *zagt*, *nagt*, en zoo voords, niet zouden ftrydig weézen,

Verkieft nogtans de *G*, en fchryft *magt*, *pagt*, *wagt*, *zagt*...

Zoo zult gy klaer doen zien, dat gy deés' Spelling agt.

C

LIEVE LEERLINGEN,

IOe meer gy myne zorgen beantwoord, hoe liever ik u heb: t'elkens dat gy in de Spelkonst eenigen voordgang doet, zwemt myn hert in de vreugd, en 't schooldhouden, dat een groot hoofdbreëken is, word my, om zoo te zeggen, een lieffelyk gezang van nagtegaelen en vlasvinken. In tegendeel word ik treurig, als gy de Spelkonst niet behertigd, en daer in geenen voordgang doet. Zyn dat niet twee groote redenen, die u verpligten my alle mogelyke voldoening te geëven? Ik hoop dat gy het in 't toekomende zult doen, te meer, dewyl gy weet, dat'er uwe eygene bevoordering van afhangt. In die hoop ben ik zeer geërne,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen goedhertigen Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

D

DE D is de slotletter, ten eersten, van alle de zelfstandige woorden, die in *heyd* eyndigen; als gezien word in deëze voorbeelden: *bermhertigheyd*, *dwaesheyd*, *goedheyd*, en zoo voords. Ten tweeden, van alle de zelfstandige woorden welkers meervoud uytgaet in *den*: als, *dood*, *dooden*; *duyzend*, *duyzenden*; *gebod*, *geboden*, en zoo voords. Ten derden, van alle de onzydige byvoegelyke woorden, die vrouwelyk wordende uytgaen in *de*, en mannelyk zynde eyndigen in *den*; gelyk te zien is in deëze voorbeelden: *goed*, *goede*, *goeden*; *rood*, *roode*, *rooden*; *een rond huys*, *eene ronde keuken*, *eenen ronden hof*.

Zy word ook gebruykt doór gantsch een werkwoord dat in *den* uytgaet; als, *kleeden*, *ik kleed*, *ik kleedede*, *ik zal kleeden*, *ik zou kleeden*, *ik heb gekleed*, *ik zal gekleed hebben*, *ik zou gekleed hebben*; *kleed*, *dat ik kleede*, *dat ik kleedede*, *dat ik gekleed hebbe*, *dat ik*

gekleed hadde, kleeden, gekleed te hebben, kleedende, gekleed hebbende, gekleed.

Alsmede in alle de werkwoorden, welkers onvolmaekten tyd der aentoonende werkwyze gemaekt word met *en*, van den tegenwoordigen tyd der onbepaalde werkwyze, te veranderen in *de*; als, *deelen, ik deelde; keeren, ik keerde*, en zoo voords: men schryft, *gy deeld, hy deeld, gylieden deeld, ik heb gedeeld, ik had gedeeld, ik zal gedeeld hebben, ik zou gedeeld hebben; deeld, dat gy deeld, dat gylieden deeld, dat ik gedeeld hebbe, dat ik gedeeld hadde, gedeeld te hebben, gedeeld hebbende, gedeeld.*

Sommige Schryvers bedienen zig hier van de *t*, in plaets van de *d*, voór alle reden bybrengende, dat als een werkwoord zonder *d*, en zonder *t*, in de laeste lettergreep gespeld word; als, *beminnen, eeren, volgen*, en zoo voords, de daer van voordskomende woorden noodzaekelyk eene *t* voór slotletter moeten aenneemen.

Den misflag is zigbaer: want als men in diergelyke woorden de *t* tot slotletter zou gebruyken, hoe zou men dan de werkwoordelyke bynaemen kunnen maeken van het lydende deelwoord? by voorbeeld: van *gëerd*, maekt men niet, *gëerden Vader, gëerde Moeder, gëerd Kind?* van *bekend, bekend huys, bekende man, bekende vrouw*, en zoo voords?

Waer uyt volgd, ten eersten, dat alle werkwoordelyke bynaemen van dit slach noodzaekelyk met eene *d* moeten geschreeven worden, en dat ter oorzake van hunnen voórzeyden dryvoudigen uytgang, te weeten, den onzydigen of onpartydigen, den mannelyken, en den vrouwelyken. Ten tweeden, dat, als het voórzeyd lydende deelwoord de *d* tot slotletter heeft, men aenstonds den voórzeyden vrouwelyken uytgang vind, met eene *e* daer by-te-voegen, en den mannelyken met de *n* op de *e* te doen volgen: 't welk anders niet zou kunnen gevonden worden, of men zou moeten de *t* in de *d* veranderen; welke verandering niet alleenlyk met de Regels der Nederduytsche Tael, maer ook met die der Fransche Tael zou stry-

dig zyn. Gelykerwys, by voorbeeld, van *reçu* gemaakt word *reçus*, *reçue*, *reçues*, word van gedeeld gemaakt, *gedeelde*, *gedeelden*, met byvoeging, zoo men ziet, van eenige letters, zoo in d'eene, als in d'andere Tael. Ten derden, dat het lydende deelwoord der werkwoorden daer 't geschil over is, niet in *d* uytgaet ter oorzaeke van den onvolmaekten tyd der aen-
toonende werkwyze, of van andere tyden; maer ter oorzaeke, gelyk reeds aengetoond is, van de werkwoordelyke bynaemen, die'er van gemaakt worden. En eyndelyk, dat de letter *d*, waer mede dit lydende deelwoord en andere gesloóten worden, geene verandering in de uyt spraek kan baeren: want men zegd zoo wel *gedeed*, *gëeerd*, *gevolgd*, als *antwoórd*, *vind*, *verblyd*, en zoo voords.

'T is wel waer, dat'er alzoó groot verschil is tusschen de *d* en de *t*, als'er is tusschen de *b* en de *p*; maer dat verschil, hoedanig het zy, moet elders gemaakt worden, en plaets grypen.

Men moet dan in diergelyke gevallen de *d* voór de *t* verkiezen, des te meer om dat geheel Holland zulks doet, en om dat den geloofweêrdigsten Schryver, hoe wel gegrond zyne Regels mogen zyn, voór 't gebruyk zwigten moet, als het algemeen is.

Op dat niemand dit in geener wyze zou kunnen bedillen of betwiften, zal men in deezen tweeden Druk nog zeggen, dat de *d* niet mag gebruykt worden als in woorden daer zy als merkletter is, 't is te zeggen, daer zy noodzaakelyk diend tot het maeken van andere woorden, met byvoeging van eene of meer lettergreepen; het welk doór geene andere voorbeelden moet beweezen worden, als doór de voórgaende.

'T is daerom dat men de volgende en alle diergelyke woorden met geene *d*, maer met eene *t* sluyt, *hy begint*, *men blyft*, *gy geéft*, *het schynt*.

De *D*, naer met de *T* te hebben lang gestreeden, Bevind zig eyndelyk na haeren wensch te vreden:

Elk krygt hier volgens recht; 't geschil is wel beslist.

'T is eenen botterik, die nog daer tegen mist.

Den uytgang, zoo men ziet, moct 't onderscheyd doen blyken;
 Zoo wie zulks neémt in agt kan van het pad niet wyken,
 Hy volgt het regte spoór, hy kan geen feyl begaen;
 Nooyt zet hy eene t, daer eene d moet staen.

LIEVE LEERLINGEN,

Et gaet met de Spelkonst gelyk met alle andere zaeken, zy word zonder moeyte niet geleerd: maer die moeyte word byna niet gevoeld, en de Konst of de Weetenſchap, die men leerd, hoe moeyelyk zy ook zy, ſchynt gemakkelyk te zyn, als men die geérne leerd. In tegendeel word die moeyte gevoeliger, en het geén men leerd word in der daed moeyelyker, als men 't met tegenzin leerd. Dus, wilt gy de Spelkonst met weynige moeyte leeren, of wilt gyze u ligt maeken, leerdze geérne. Volgd mynen raed; want ik ben waerlyk,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen toegenegenen Meester,
 L. VAN BOTERDAEL.

E

WEgens de letter E is reeds het moeyelykſte uytgeleyd: niettemin zal hier nog gezeyd worden, dat de zelfſtandige woórdén, die met eene F, G, L, M, N, P, S, W, en Y geſloóten worden, in den teéler (*genitivo*) de letter e neémen; als, *de bel, der belle; de dwaeling, der dwaeling; de hulp, der hulpe; de mouw, der mouwe; de ſchildery, der ſchilderye; de ſlaef, der ſlaeve; de verryzenis, der verryzenisse; de vlam, der vlamme; de zon, der zonne*: maer die e word'er uytgelaeten als de woórdjes *van* de gebruykt worden, in plaets van het woórdje *der*; zoo dat men moet ſchryven: *van de duyf, der duyve; van de bekobring, der bekobringe*, en zoo voords.

Men zal 't geén d'E hier zegd gemakkelyk begrypen ;
 Maer daer zy dobbel staet, zal zy waerschylyk nypen
 All' die, die d'oude wys' tot hier toe eere bieu.
 Neémt agt op letter A, gy zult het voorbeeld zien.
 Volgd dit, en anders geen, indien gy wel wilt spellen
 De woórden daer twee ee malkanderen verzellen :
 Let op derzelver klank, geéft meer het teeken niet ;
 Maer geéft het weêrd en veel, zoo gy in 't voorbeeld ziet.

LIEVE LEERLINGEN,

MEn moet het yzer smeeden terwyl het heet is, dat is te zeggen, dat men de gelegentheyd móet waerneémen, als men die heéft. Gy hebt de gelegentheyd om de Spelkonst te leeren ; neémt die gelegentheyd waer met u in dit Boekje, en in al het geén ik u daer-en-boven zeg, te oeffenen. Neémt die gelegentheyd waer, zeg ik u ; want misschien is 't uwe laeste. Weét, dat dien, die de gelegentheyd heéft om de Spelkonst te leeren, en die niet waerneémt, onkundig blyft dobr zyne eygene schuld, en daer over eens aen den eeuwigen God, eene strenge rekening zal moeten geéven. Wilt gy, dat het t' uwen opzigte gantsch anders gae, smeed het yzer terwyl het heet is, neémt de gelegentheyd, die gy hebt om de Spelkonst te leeren, naeuwkeurig waer, en verzeekerd u boven dien, dat ik uyt geheel myn herten,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen naeuwkeurigen Meester,
 L. VAN BOTERDAEL.

F.

OP de letter F is niets bezonders te zeggen, dan alleen, dat men die niet moet gebruyken in de woórden *Philistyn*, *Phenix*, *Philosoóph*, en eenige andere, waer de *ph* als eene *f* uytgesprokenj word. Dat hier de *f* niet mag gesteld worden, is om dat de woórden

waer van deéze afftammen, met *ph* gespeld worden, en dat men derzelver oorspronk zou verliezen, die met eene *f* schryvende.

Volgd 't geén' de *F* u leerd, op dat gy niet zoud missen,

Noch u in haer gebruyk in geener wys' vergiffen:

Begrypt wel dat *ph* maer konnen dienstig zyn

In vrenden naem of woórd; als, *Phenix*, *Philistyn*.....

Hier, andermael gezeyd, moet gy *ph* verkiezen;

Want zoo de *f* verscheén, zy zou u doen verliezen

Het geén' men oorspronk noemd in woorden van dit slach;

Het welk in geene Tael geenzins gebeuren mag.

LIEVE LEERLINGEN,

Als gy de Spelkonst grondig zult weeten, zult gy tot de Spraekkonst moeten overgaen. Uwe spelling zuiver zynde, verzeker ik u, dat gy gemakkelyk de Spraekkonst zult leeren: De Spelkonst is den sleutel van de Spraekkonst, en deéze is den sleutel aller Weétenschappen. Besluyt daer uyt, dat gy zonder in de Spelkonst ervaeren te zyn, niet wel tot de daer van afhagende Konsten en Weétenschappen zult kunnen overgaen. Om die reden beneêrstigd u, en maekt'er alzooveel werk van, als ik my moeyte geéf omze u te leeren; ik die, als gy uwe pligt kwyt, met een waer vermaek ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen liefhebbenden Meeſter,

L. VAN BOTERDAEL.

G.

DE letter *G* is wel op haere plaets in de woorden, die men met *ch* plagt te schryven; als, *kragt*, *knecht*, *magt*, *nacht*, *nicht*, *pracht*, *vrucht*, *wacht*, en zoo voords.

'T is waer, dat'er eenige zyn, die de *ch* behouden; als, *recht*, *billykheyd*; *doch*, *saemenvoegzel*, en zoo voords; omze te onderkennen uyt *regt*, dat niet krom

is, en *dog* of *dogge*, sterken en moedigen hond aldus genaemd.

Men moet ook weeten, dat zy in de zelve lettergreep niet meer gevolgd word van de *h*; als in deéze voorbeelden: *ghaen*, *gheld*, *gheéven*, *hoogh*, *ghy*, en zoo voords. Nu schryft men, *gaen*, *geld*, *geéven*, *hoog*, *gy*, en zoo voords.

Men noemd deéze letter *gué*, want zy is in de Nederduytsche Tael altyd hard.

Hier ziet gy waer de *G* heeft haere plaets gevonden.

En hoe *ch* en *h* nae d'haere zyn gezonden;

Het pleyten is gedaen, de gramschap is gestild:

'T kleyn recht dat *g* stapt af en heeft zy niet gewild.

Dat *g* haer Rechtsgeding zoo ligt'lyk heeft gewonnen,

Is, om dat reeds zoo lang die Spelling was begonnen

Doór de geleerdste Liën, die men in Holland vond:

By hun is 't spellen goed, zy kennen 't in den grond.

Ziet voorders wat'er aen de *C* aengaende de *G* gezeyd is.

LIEVE LEERLINGEN,

*W*s 't dat'er eenige onder u zyn, die tot hier toe sommige Regels der Spelkonste niet wel kunnen vatten, daerom moeten zy den moed niet laeten zinken: zy moeten weeten, dat zy niet seffens, maer allengsjes, gelyk een vogelije dat zyn nestje maekt, de volmaektheid moeten bereyken. Verre dan van zig in-te-beelden, dat die of die zaek hun te lastig valt, moeten zy in tegendeel nieuwen moed scheppen, my verklaering op verklaering vraegen, en zig poogen tot dat zy de moeyelykheden uyt den weg geruymd hebben: ik verzeker hun dat dit den waeren middel is om bekwaem te worden. Verhoopende dat ik hun dien niet te vergeefs zal gegeeven hebben, ben ik van u allemael,

LIEVE LEERLINGEN,

Den voorzigtigen Meester,
L. VAN BOTERDAEL,

OP de letter H staet aen-te-merken, ten eersten, dat het een groot misbruyk is die te doen volgen op de g en op de t in woorden waer zy niet uytgesproken word; als, *ghenood*, *ghy*, *thien*, *thoonen*, en meer andere. Schryft: *genood*, *gy*, *tien*, *toon*, en zoo voords. Ten tweeden, dat zy in de Nederduytsche Tael altyd moet sterk uytgesproken worden, waerom menze *ha* moet noemen, en niet *hache* gelyk in het Fransch. Het waere te wenschen, dat alle de Schoólmeefters van ons Land haer die benaeming gaven, en de zelve alzo deéden uytspreeken; dat zou voór hunne Scholieren den middel zyn om die letter altyd te gebruyken daer zy het moet zyn, en gevolgelyk om te schryven, *den ez*, *den os*, *den hof*, *den hemel*; in plaets van, *den emel*, *den hos*, *den hezel*, *den of*; het welk leelyke mislagen zyn.

Laet in 't gezigt van H uw' oogen niet toeluyken,
Zy toond u klaerlyk aen waer gyze moet gebruyken;
Leest het aendagtyglyk, herhaeld het keer op keer;
Zoo trekt men nuttigheyd uyt deéze goede leer.
Zy zegd u boven dat hoe gyze uyt moet spreken:
Die long heeft in het lyf mag daer niet tegenstecken.
Spreéktze dan kragtig uyt, noemdze by haeren naem;
Zoo gy hier tegen mist, gy zyt niet vry van blaem.

LIEVE LEERLINGEN.

IK zal u zeggen waer doer ik de naeuwkeurige Leerlingen uyt de zorgelooze onderscheyd: ik gae na wie alle de Opstellen in 't net schryft, wie zyne Opstelboeken zorgvuldiglyk bewaerd, wie van tyd tot tyd herhaeld het geén hy geschreeven of van buyten geleerd heeft, en zoo voords. Die, die aldus doen, noem ik naeuwkeurige Leerlingen; die, die anders doen, zyn zorgelooze. Deéze blyven doorgaens in d'onweétendheyd kruypen: d'andere gaen van voordgang in voordgang, en bereyken eyndelyk de volmaektheyd. Bevroed dit wel, en, is 't dat gy eens in de Spelkonst wilt ervaar-

Den zyn, voldoet myne beschouwing, u verzekerende,
dat zy tot uwe bevoordering strekt, en u ten zelve tyde
betuygd hoe zeer ik ben,

Lieve Leerly!

Uwen oplettenden Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

I.

DAer zal hier wegens de I niets gezeyd worden,
aengezien'er aen de J en Y genoeg zal van ge-
sproken worden.

Al zeg hier geen woord, laet het u niet verveelen,
Wagt maer een oogenblik, 'k zal myne rol gaen speelen
Met myne Buervrouw J; ik zal u doen verstaen
Hoe onze naemen zyn, en in wat rang wy gaen.

LIEVE LEERLINGEN,

IK stel u alle dagen uwe pligt voór oogen, ik geef
u allerley slach van middelen; met een woord, ik
doe al wat mogelyk is om u de Spelkonst te leeren, en
niet tegenstaende dat, bespeur ik eenige Luyards, die,
is 't dat zy niet neêrstig worden, volmaekte Ezels zul-
len zyn, in plaets van volmaekte Spellers. Dat spyt
my geweldig! Ik zalze nogtans nog niet noemen; hebben
zy eenige schaemte, zy zullen zig aenstonds beteren; zoo
niet, ik zalze eerstdaegs aen gantsch de School voór
ezels bekend maeken: ik zal hun 't spel verbieden; ik
zalze ondanks hun doen werken. Zie ik daer naer, dat
zy vrywilliglyk willen ezels blyven, in dat geval zal
ik hunne Ouders raeden de zelve na den Meulen-berg te
zenden, of na Schaerbeek by Brussel: want myne School
is maer voór Scholieren, die hunne pligt kwyten; en
't is van zulke, dat ik blydelyk ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Den werkzaemen Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

B Elangende de medeklinkletter J behoord'er gezeyd te worden, dat men de zelve niet moet verwarren met de klinkletter I; want deéze twee letteren zyn zeer verscheyden, niet alleenlyk in naem, maer ook in maekzel, uyt spraek en bediening.

Zy zyn verscheyden in naem, want de I word klinkletter genaemd, en de J medeklinker.

In maekzel, want de I heeft noch hoofd noch steert, en de J heeft eenen steert.

In uyt spraek, want de I kan uytgesproken worden alleen zynde, hebbende een volkomen geluyd van haer zelve; daer in tegendeel de J niet kan uytgesproken worden als met eene klinkletter, waer van zy het geluyd of den klank ontleend: en 'tis om die reden, dat menze *je*, en niet *i* moet noemen. Men moet maer een weynig gehoor hebben om deéze benaeming goed te keuren.

In bediening, want de I kan alom gebruykt worden, en de J maer in 't begin van een woórd, of van eene lettergreep; zoo als in het volgende voorbeeld gezien word: *'t is jammer dat de Scholieren de Konsten en de Weetenschappen niet vlytiger bejaegen, en dat zy hunne jonge jaeren niet vobrdeeliger doórbrengen.*

Gy weét nu mynen naem, en hoe gy d'I moet noemen;

Daer by kend gy de plaats, die m'ons gegeeven heeft;

Misbruykt ons dan niet meer, wy zullen ons beroemen

Van niemand meer te zien, die ons nog tegenstreefd.

LIEVE LEERLINGEN,

H Et vobrwerp trekt van de oeffening af. Dat ondervind gy t'elkens, dat gy doór de glazen kykt om een rytuyg, dat voorby ryd, te bezien, of om honden te zien vegten, of om eenige lieden te hooren sprecken, en zoo voords: in plaats van op uw papier te kyken, of te schryven het geén ik u vobrzeg, of my te bezien als ik uytleeg. Gevoeld gy uw ongelyk? Begrypt gy

dat gy de Spelkonst niet kond leeren met te zien waer op de straet on:gaet? Begrypt gy het niet i'eenemael, maekt u ten minsten buyg-en werkzaem, en luysterd naer my, die ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen vlytigen Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

K.

DE K, die eene waere Nederduytsche letter is, en veel sterker dan de C en de Q, heeft haere plaets in alle zuyvere Nederduytsche woorden, gelyk deēze: *kaes, kelder, kind, koopen, kudde, kwaed, kwaelyk, kwellen, kwisten, kwetzen, kwakkel, kwynen, kyken, bakken, gekken, gemakkelyk*, en zoo voords, daer noch *c* noch *q* mag gebruykt worden.

Maer men bediend zig van de *c*, en niet van de *k*, in onduytsche woorden; als, *contract*, schriftelyk verdrag; *contraventie*, overtreeding; *contributie*, brand-schatting; *controversie*, redentwist, en zoo voords; welke woorden wy in onze Tael geenzins noodig hebben, ten eersten, om de reden hier voor aen de letter C uytgedrukt; en ten tweeden, om dat die verbasterde woorden verre van de Nederduytsche Tael te verbeteren en op-te-helderen, de zelve in tegendeel verslegten en verduyteren.

Om welke welgegronde redenen de zuyvere Nederduytsche Schryvers alle verbasterde woorden laeten aen de Rechtsgeleerde, en aen alle die, die ervaerener zyn in de Latynsche of Fransche Tael, dan in de Nederduytsche.

De K is voor ons Volk, de Q voor 't Fransch Geslacht; Zoo word het hier beduyd, en zoo is 't dat 't moet wezen. Dat die dan, die voorheen de *q* zoo hooglyk precēzen, Die bannen uyt hun schrift, en zelfs uyt hun gedagt.

LIEVE

LIEVE LEERLINGEN,

IIk in 't bezonder moet schryven gelyk hy denkt het geén ik aen allemael voórzeg, en dat zonder ooyt een woórd uyt het werk van d'andere na-te-schryven; want al naschryvende neemt men veéltyds geen aendagt op de Spelkonst, men is vergenoegd als de woórden, die den Meester voórgzeyd heeft, op het papier staen. De Scholieren die aldus te werk gaen doen zulke traege voordgangen; zy kruypen, in plaets van te loopen. Maer die, die in hunnen eygen hof bloemen plukken, ik zeg, die schryven gelyk zy peyzen het geén'er voórgzeyd word, doen snelle voordgangen in de Spelkonst: zy kruypen niet, zy vliegen. Volgd deéze na, gy zult haest ondervinden, dat dit t'uwér bevoordering strekt, en dat ik ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen waerheyd-lievenden
Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

L. M. N.

OP de letteren L, M, N, is niets bezonders te zeggen.

Zoo ligt zyn wy te bevroeden,
Dat geen woórd hier diend gezeyd:
Die, die anderzins vermoeden
Worden tot de B geleyd.

LIEVE LEERLINGEN,

IK zeg u andermael, dat ik niet wil hebben, dat gy naschryft, gy moet uwe eygene gepeyzen volgen, en, het geén ik voórzeg, schryven gelyk gy het in u zelve zult gespeld hebben. 'T is tot dat eynde, dat ik

D

overluyd, duydelyk en traeg spreek; zoo dat gy al den tyd hebt om alle de woorden, die ik voorzegg, te schryven. Genomen dat'er eenige waeren, die gy in geener wyze zoud konnen spellen: daer leyd niets aengelegen; laet daer toe plaets open, en als den Opstel gespeld word, voegd'er d'uytgelaetene woorden in. My verzeckerende, dat gy het zoo zult doen, ben ik uyt den grond van myn hert,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen teeren Meester,
L. VAN BOTERDAEL

O.

A Engaende de letter O zal men, behalven het geen'er reeds in de tweeklanken van gezeyd is, nog zeggen, dat men in de woorden daer zy met de letter e als tweeklank gebruykt word, de ou, in plaets van de oe niet mag stellen: schryft dan droegen, genoeghen, voegen, en zoo voords, en niet drougen, genougen, vougen, en zoo voords.

Veeltyds als tweeklank ob, als in het woord gelobgen,
Wierd ik in Vlaenderen voorheenen zeer beloogen;

Maer sedert dat men hier myn' reden heeft gehoord,
word ik, van die my kend, in geener wys' gestoord.

Het zou dan strydig zyn met onzer spelkonst wetten,
In plaets van tweeklank ob, een' enkel' o te zetten;

'T zou eenen misslag zyn ten minsten wel zoo groot,
Als of den tweeklank ae wierd van de e ontbloot.

LIEVE LEERLINGEN,

A Is gy, al schryvende, de Spelkonst leerd, schryft niet te ras, uyt vrees van letters, lettergreepen, of woorden agter-te-laeten, en uwe hand of schrift te beletten; want den grooten spoed is zelden goed, en hoe meerder haest, hoe minder spoed. Daer van duyzend-

mael d'ondervinding gezien hebbende, herhael ik de voorgezeyde woorden liever drymael, als maer eens; op dat gy den tyd zoud hebben om alles op uw gemak en met aendagt te schryven: en aengezien ik van mynen kant zoo veél voorzorg gebruyk, wat kond gy van uwen kant min doen, als die voorzorg beantwoorden met deéze vermaening werkstellig te maeken? Doet het, maer doet het geërne; het voordeel dat'er in steekt is voer u: wat meer is, konst baerd roem. Ik betrouw my daer op, en ik ben openhertiglyk,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen omzigtigen Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

P.

P de letter P is niets te zeggen, dan dat als zy by eene *h* staet, den klank van eene *f* aencémt; doch dit geschied alleen in onduytsche woorden; als in *Philosóoph*, *Philadelphia*, *Pheras*, *Philistyn*, *Philippus*, en zoo voords.

Die van my wat goeds wilt leézen,
Dat zy zien hoe *b* my paerd,
En wat *f* van my verklaerd;
Alles word daer klaer bewézen.

LIEVE LEERLINGEN,

WEét gy wel, dat gy hier niet gekomen zyt om geduerende den Opstel en deszelfs Uytlegging te klappen? Hoe kond gy de Spelkonst volmaektelyk leeren, is 't dat gy u van tyd tot tyd met klappen bezig houd, in plaets van toe-te-luysteren en te schryven? Neen, op die wyze zult gy zekerlyk de Spelkonst niet wel leeren; want terwyl gy klapt, of speeld, of u met

kleynigheden bezig houd, den Meester spreekt, hy gaet voort, en gy weet niet wat'er gezeyd is. Maer wilt gy in de Spelkonst wel toenemen, peysd dikwils dat gy hier gekomen zyt om die Konst te leeren, en niet om uwen tyd met klappen dobr-te-brengen; en ingevolge van dat, werkt gestadig, en betrouwd u op myne zorgen, aengezien ik zonder geveynsdheyden,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen getrouwen Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

Q.

DE Q geene Nederduytsche letter zynde, is 't noodeloos'er iets anders van te zeggen; dan dat menze gebruykt in onduytsche woorden; als in *quote, aendeel; qualiteyt, hoedanigheyd; quittancie, kwytbrief; questie, vraagstuk*, en zoo voords; welke onduytsche woorden in 't zuyver Nederduytsch geene plaets hebben.

Dat ik hier ook verschyn, is maer om uyt-te-leggen

Dat ik in 't Nederduytsch geen' letter heb te zeggen.

Dus, zoo wie my gebruykt in deéze zuyver' tael,

Zal ik met rēen aenzien voor Franfman of voor Wael.

LIEVE LEERLINGEN,

DE beschroomdheyd is nadeelig; zy belet het geheugen en verduysterd het verstand. Sommige Scholieren hebben die slegte hoedanigheyd; zy durven byna niet antwoorden als zy ondervraegd zyn, men heeft moeyte omze te verstaen als zy iets van de Spelkonst uytleggen, of als zy iets van buyten zeggen. Maer wat is d'oorzaek hunner beschroomdheyd? De eene zyn beschroomd om dat zy zig onbekwaem gevoelen; de andere zyn 't by gebrek van goede opvoeding.

Zy hebben alle beyde ongelyk, aengezien zy onder myn bestier zyn om te leeren. Dat die dan die beschroomd zyn hunne beschroomdheyd laeten vaeren, en in alle gelegentheyd, 't zy wel, 't zy kwaelyk, overluyd spreken: spreken zy wel, ik zalze met vermaek aenhoo- ren, en laeten voordgaen; spreken zy kwaelyk, ik zal hunne mislagen aenwyzen; het welk ik, als zy zoerjes spreken, of beschroomd zyn, niet kan doen. Geloofd deéze waerheyd, en doet allemael zoodanig, dat ik reden hebbe om altyd te zyn,

LIEVE LEERLINGEN,

*Uwen blygeestigen Meester,
L. VAN BOTERDAEL.*

R.

DE Letter R vereyscht hier geene verklaering.

Indien gy nog niet weét waer ik moet dobbel weézen,
Gaet tot de letter B: met enkelyk te leézen

Het geén zy van my zegd, zult gy de zaek verstaen;

Waer naer gy, zoo gy wilt, tot d' S kond overgaen.

LIEVE LEERLINGEN,

G*r* twist over wisjewasjes, en daer dobr wint gy niets, twist over eenig stuk van de Spelkonst, maer doet het zonder schreeuwen: doet het uyt leerzugt, en gy zult'er vóórdeel uyttrekken. Zoekt uwe twyffelingen in eenen goeden Woorden-boek, of geéfixe my te kennen, ik zal u uyt den dut helpen. Indien gy dus dikwils deéd, gy zoud haest de zuyverheyd der Spelkonste bezitten; uw verstand zou daer mede opengaen, gy zoud goede gevoelens krygen, en die hebbende, zoud gy alle kleynigheden, 'tis te zeggen, al dat u niet vóórdeelig is, daer laeten. Ik heb 't u reeds zoo menigmael gezeyd, zal't nog de laeste keer niet weé-

D*

zen? Houd op, word vriendelyk en leerzugtig, en ik zal uytroepen, dat ik met eene onuytspreekelyke blydschap ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen vergenoegden Meester.
L. VAN BOTERDAEL.

S.

DE woorden en lettergreepen, die een scherp ge-
lyd vereyssen behooren geschreeven te wor-
den met eene *s*, en niet met eene *z*; als in deéze
voórbeelden: *saemen*, *sedert*, *sim*, *suffen*, *suyker*,
beseffen; en zoo voords.

Wat aengaet de woorden en lettergreepen, die met
eene *s*, gevolgd van eene of meer medeklinkletters,
beginnen; als, *staen*, *spaeren*, *stryd*, *schoon*, *voór-
spoedig*, *verschil*, en zoo voords; men geloofd niet
dat iemand in dusdanige woorden de *z* zou durven
gebruyken.

De *s* word veranderd in *z* tusschen twee mede-
klinkletters, om dat den zagten klank daer vereyscht
word. Voorbeelden: *ik blaes*, *zy blaezen*, *ik blies*,
zy bliezen, *dat ik blieze*, *dat zy bliezen*; *deés*, *deé-
ze*, *deézen*, *deézes*, *deézer*; *ik geneés*, *zy geneé-
zen*, *ik genas*, *zy genazen*, *ik heb geneézen*; *glas*,
glazen; *ik kies*, *zy kiezen*, *ik kobs*, *zy koozen*; *loos*,
looze, *loozen*; *ik peys*, *dat ik peyze*, *dat zy peyzen*,
en in ontelleyke diergelyke.

'K heb de plaats van Z bezeten

In *gezien*, *zal*, *zult*, *verzaed*....

Maer dat heb ik niet geweeten;

Dacrom is het geen groot kwaed.

Myne plaats is in *bestryke*,

Suyker, *stormen*, *suffen*, *schagt*;

En in duyzend diergelyke:

Ik ben hard, en **Z** is zagt.

Aen de letter *z* zal nog iets wegens de letter *s* ge-
zeyd worden.

LIEVE LEERLINGEN,

IK wil wel dat gy speëld, zelfs gebied ik u te speëlen, en u te verlustigen; want den boog kan niet altyd gespannen staen: maer dat tydverdrijf moet kristelyk en op de daer toe gestelde ueren geschieden, en geenzins terwyl ik u de Spelkonst of iets anders leer. Men moet het nut voór het aengenaem verkiezen; somtyds mag men het een by het ander paeren; doch dat is geen kinder-werk. De Kinderen of Scholieren mogen, om wel te doen, geene twee dingen te gelyk bedryven: als zy leeren, of geleerd worden, mogen zy niet speëlen; en als zy speëlen, of zig verlustigen, komt het leeren niet te pas. Nog eens dan, speëld als 't u geóbrlofd is, maer speëld op eene kristelyke wyze; leerd als 't u gebodden word, en somtyds als 't u niet gebodden word. Zoo doende, zult gy my doen zien dat gy de Spelkonst en al wat gy leeren moet alzoó lief hebt, als ik uyt het beste van myn hert ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen minzaemen Meeſter,
L. VAN BOTERDAEL.

T.

DE T diend tot ſlotletter in deéze en meer andere woórdén: *bot, kot, rot, zot*; die hunne uytgangen aldus maeken: *botte, botten; kot, kotten; pot, potten; rotte, rotten; zotte, zotten*; ook in de woórdjes *tot, dat, het*, en zoo voords: in welke woórdén de *d* niet mag gebruykt worden.

Voorders mag men de *t* nooyt doen volgen op de *d*; als in *gebod, goedheyd, vriend*, en zoo voords; noch nooyt in zulke woórdén de *t* in plaets van de *d* gebruyken: want het woórd *gebod* en andere diergelyke met eene *t* gefchréeven wordende, zou men voór meervoud hebben *geboden*, in plaets van *geboden*; het welk eenen groven mislag zou zyn.

Om te weeten wanneer een woórd met eene *t*, of met eene *d* moet eyndigen, heeft men maer in agt te neemen het geén wegens de *ch* en *g* gezeyd is.

Om dat *praeten* met eene *T* geschreeven word, moet *ik praet*, *gy praet*, en alles wat van *praeten* voordkomt, met de *t*, en niet met de *d*, gesloóten worden.

Binden heeft eene *D*; daerom schryft men, *ik bind*; *gy bind*, en alles wat van *binden* komt, met eene *d*.

Men is verwonderd, dat het woórd *Gent*, by verscheyde goede Schryvers, met eene *d* gesloóten word, in plaets van met eene *t*. Doen zy dat, om dieswille dat'er eene *d* is in het Latynsch woórd *Gandavum*? Dat is niet waerschyndlyk; want de Nederduytsche Tael is van de Latynsche niet afkomstig, en 't is niet gelooflyk, dat de Steden van Vlaenderen haere benaeming zouden gehad hebben van de Volkeren, die Latyn spraken. Schryven zy zoo, om dat de Fransche, *Gand*, ook met eene *d* sluyten? Dat is onaenneemlyk; want voór zoo veel onze Tael aengaet, moeten wy de Fransche nergens in navolgen: ten anderen, de Fransche schryven *Gand* met eene *d*, misschien niet om den oorspronk van 't Latynsch woórd *Gandavum* te volgen, maer waerschyndlyk om *Gand*, Hoofdstad van Vlaenderen, te onderscheyden van *gant*, *handschoen*: anderszins, zouden zy *Gand* met eene *t* behooren te schryven, om dat zy daer van *Gantois* en *Gantoise* maeken. Om wat reden sluyten dan de voórzeyde goede Schryvers het woórdje *Gent* met eene *d*, in plaets van met eene *t*?.... Wat'er van zy, en wat'er ook van kome, men zal hier, in afwagting van hun besluyt, het welk men zal volgen indien het overtuygend is, zeggen, dat het woórdje *Gent*, noodzaekelyk met eene *t* moet gesloóten worden, om dieswille, dat daer van *Gentenaer* moet gemaekt worden, welk woórd, gespeld zynde met *dt*, by voórbeeld, *Gendtenaer*, niet vloeyend kan uytgesproken worden; en, daer-en-boven, zulke spelling, zou met onzen Regel, die voórschryft, dat de *t* nooyt of de *d* mag volgen, niet overeenkomen.

Het geén de T hier zegd
 Is weêrd te zyn gaegt :
 Maer 't geén de D uytlegd
 Heêft zeker meerder kragt.
 Dus oeffend u daer in
 Alvoóren voord-te-gaen ;
 Doet gy maer haeren zin,
 Gy zult het haest verstaen.

Ziet voorders het geén dienaengaende aen de letter
 D gezeyd is.

LIEVE LEERLINGEN,

TRaeg en duydelyk spellen, aendagtiglyk leézen, de
 moeyelyke woorden dikwils herhaelen, op de minste
 twyffeling den Woorden-boek openslaen, al dat helpt
 mede tot het bekomen van eene goede Spelling. Gy zoud
 laeten blyken, dat gy niet weétgierig zyt, zoo gy die
 middelen niet gebruykte: ook geloof ik niet, -dat gy,
 zonder dat, ooyt tot de volmaektheyd der Spelkonste
 zoud kunnen geraeken. Waer 't niet eene schande voór
 u als weétnieten hier uyt-te-gaen, om dat gy die mid-
 deltjes niet zoud in 't werk gesteld hebben? Zou u dat
 niet eeuwiglyk spyten? Het zou my zelve spyten. Ge-
 bruyktze dan, 't is nog tyd; op dat gy eens met eer,
 met lof en met bekwaemheyd uyt myne Schoól zoud
 scheyden, en my alzoo veél voldoening laeten, als ik
 moeyte zal gehad hebben om u te leeren, en vermaeck
 zal geschept hebben in u te betuygen, dat ik met ernst
 ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen aenmoedigenden Meester,
 L. VAN BOTERDAEL.

U, V, W.

U Et Gehoor is den besten Regel, die raekende het
 gebruyk der letteren U, V, W, kan gegeéven
 worden: en zeker, wie hoord niet dat *uyt, uyl, vyf*,

wyf, van, wat, in de uytſpraek zeer verſcheyden zyn?

V, W, de benaeming deézer twee letteren is, *ve, we*, en niet *uve, dobbelu*.

Wy ſtaen hier alle dry, op dat g'ons zoud bekyken;

Want d'een' is d'ander' niet: 'tgehoor moet dat doen blyken.

Hierom ſpreékt ons klaer uyt, d'een' voór, en d'ander' naer.

Aldus: *u, ve* en *we*. Wel nu, is het niet waer?

LIEVE LEERLINGEN,

M in den weg die tot de volmaektheyd der Spelkonſte geleyd met wyde ſchreéden aen-te-ſtappen, in plaets van daer in voetje voór voetje voord-te-gaen, zal ik u zeggen, dat gy u ter deég moet oeffenen in de vervoeging der werkwoorden. Ten dien eynde, gaet daer in te werk volgens myne gewoonlyke leerwyze: word'er niet afkeerig van, alhoewel gy dikwils moet herhaelen; de herhaelingen zyn noodzaekelyk, zoo op het papier, als van buyten. Gaet zoo maer moediglyk voord, gy zult'er den goeden uytval van zien; gy zult my eens dank weeten voór u deézen voórdeeligen raed gegeéven te hebben: Ja, gy zult daer naer zeggen, dat ik t'uwen voórdeele ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen volmaektheyd betragtenden
Meeſter,

L. VAN BOTERDAEL.

X.

A lhoewel de X geene Nederduytsche letter is, word zy nogtans gebruykt in de woórden *blixem, ex-ter, hex*; die ook zeer wel met *ks* geſchreéven worden; aldus: *blikſem, ekſter, heks*. De andere woórden, die deézen klank vereyſſchen, moeten met *ks* geſpeld worden; aldus: *deſgelyks, jaerlyks, zulks*, en zoo voords.

'T is uyt gediensfigheyd, en om geen' ander' reden ;
 Dat ik in dit kleyn tal van woorden ben getreeden :
 Ik ben een' waer' Griekin, en 'kheb de zelve kragt
 Van k gevoegd by s, die zyn van 't Vlaemsch geslacht.

LIEVE LEERLINGEN,

W Effend u voornaemelyk in de minste of kleynste
 Grondregels der Spelkonste, u verzekerende, dat
 de groote zaeken zoodanig van de kleyne afhangen,
 dat zy zonder deéze niet kunnen bestaen. Inderdaed,
 men moet de kleyne zaeken weeten, en men moetzé vol-
 gens de Grondregels weeten, indien men de kennis der
 groote bereyken wilt. Leerd dan eerst grondig die kleyn-
 ne zaeken, die weétende, zult gy de grootere te gemak-
 kelyker leeren; zelfs durf ik u zeggen, dat de grootere
 u kleynder als de kleynere zullen schynen te zyn.
 Volgd deézen raed, 't is den besten, die ik u geéven
 kan, hy komt voord uyt een hert dat u op allerley
 wyzen betuygd, dat ik ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen standvastigen Meester,
 L. VAN BOTERDAEL.

Y.

DE Fransche noemen deéze letter *Y grec*, 't is te
 zeggen *Grieksche Y*, zy spreékenze uyt gelyk
 eene enkele I. Zy gebruykenze in alle de woorden,
 die van het Grieksch afkomstig zyn; als *hydropisie*,
mystère, *syllabe*, &c. ook bedienen zy'er zig van,
 in het begin van een woord; als in *yvre*, *yeuse*, *yeux*,
 &c. en in het bywoord van plaets y; by voorbeeld:
il y a été, hy heeft'er geweest; alsmede in den opzig-
 telyken voornaem y; by voorbeeld: *il s'y applique*,
 hy oeffend'er zig in: eene enkele i, zeggen zy, zou
 daer te naekt zyn.

Eyndelyk nog in de woorden *citoyen*, *doyen*, *moyen*,
pays, *payer*, *envoyer*, *voyager*, *royaume*, &c.; waer

zy uytgesproken word gelyk twee *ii*, even eens als of'er stond, *citoi-ien*, *pai-is*, *roi-iaume*, &c., waer uyt blykt, dat de *y* eene dobbele letter is; dat zy als eene enkele *i* gebruykt wordende, of anderzins, van de zelve enkele *i*, voor zoo veel den klank aengaet, niet verschild; en dat by gevolg de Fransche maer vyf klinkletters hebben, te weeten: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*.

De Hollanders en andere Nederduytsche Volkeren, uytgenomen de Bruggelingen, de Yperlingen, de Kortrykzaenen, de Harelbeeksche, en eenige andere, noemen deéze letter *y*, als of'er stond *ey*, en niet *ya*.

De hier-voor uytgenomene geéven haer den klank van de enkele *i*, en zy schryven nogtans *y*, Zy doenze klinken gelyk de enkele *i* in alle de woorden daer zy geene *e* voor haer staen heeft; als in *blyven*, *gy*, *schryven*, *wy*, *wyn*, *zyn*, en zoo voords; die zy uytspreéken als of'er stond, *gi*, *wi*, *win*, *zin*; volgens welke uytpraek de Nederduytschers niet meer klinkletters zouden hebben, als de Fransche: en in tegendeel, in de woorden daer de *e* voor deéze letter staet in de zelve lettergreép, geéven zy haer den klank *ey*; als in *geleyden*, *scheyden*, *schreyen*, en zoo voords. Volgens deézen klank mag men zeggen, indien 't waer is, dat *ey*, gelyk in de tweeklanken gezeyd is, klinkt als *y*, dat de Nederduytschers zes klinkletters hebben, te weeten, *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *y*.

Is 't dat'er in de Nederduytsche Tael mogen zes klinkletters geteld worden, zoo hebben alle die ongelijk, die de *y* doen klinken gelyk eene enkele *i*; heeft zy'er maer vyf, zoo hebben zy gelyk.

Den klank eener klinkletter kan men zoo lang doen dueren als den adem; als by voorbeeld, *a-a-a-a-a-a-a-a*; kan'er insgelyks gedaen worden ten opzigte van de *y*, zoo is deéze letter eene waere klinkletter gelyk de vyf andere; en by gevolg die, dieze doen klinken gelyk eene enkele *i*, doen wederom kwaelyk: maer is derzelve klank niet duerzaam, zoo kan zy geene klinkletter weézen, en moet in dit geval genomen worden voor den tweeklank *ey*, of *ei*; en gevolgelyk die de

welke *gi, mi, wi*, vóór *gy, my, wy*; en *bruid, huis, uit*, vóór *bruyd, huys, uyt*, uytspreeken, doen ten hoogsten wel.

Dit zoo zynde, zouden zy, en alle andere, de enkele *i* alom moeten gebruyken, en tot bewys zeggen, dat de Uytspreek den Regel der Spellinge is.

De Hollanders schryven met de enkele *i*, *duizend, gehoorzaamheid, huis, verdueligheid*, en zoo voords: is die Spelling niet goed?

Maer waerom schryven zy niet op de zelve wyze, *blocien, draeien, groeien, waeien*, en zoo voords. Is 't misschien om dat de *y* in zulke woorden de zelve uytwerking moet doen, gelyk in de Fransche woorden, *doyen, payer, pays, voyager, &c.*?

Om wat reden behouden zy, zoo wel als de andere Nederduytschers, de *y* in de woorden *blyven, gy, my, schynen, schryven*, en zoo voords? laeten zy 't misschien om dat de enkele *i* daer te naekt zou zyn, gelyk in het Fransch woordje *y*? of is 't om dat de *y* daer noodzaekelyk moet klinken gelyk *ey*, of *ei*?

Wat'er ook van zy, daer zal hier niet over geóordeeld, noch geen besluyt van gegeéven worden; de zaak is te teer.

Het waere nogtans te wenschen, dat alle de Nederduytschers de *y* als eene enkele *i* uytspreeken en aldus schreeven; dat zou den middel zyn om hunne Tael veél zoeter en veél aengenaemer te maeken. Zegd al de wereld niet dat de Bruggelingen, de Yperlingen, de Kortrykzaenen, de Harelbeekische, en meer andere, zoo eene zoete en aengenaeme Tael spreken?

Misschien zouden'er daer doór eenige dobbelzinnigheden in de Tael komen; maer zyn'er nu geene in? en waer is de Tael, die'er geene heeft, en die zonder moeyelykheden en zonder uytzonderingen is?

Op myne eygen' zaek durf ik my niet wel uytten,

Zy is my veél te teer, daer mogt geen goed uytspuyten:

Het geen ik heb gezeyd houd ik nogtans zoo staen;

Maer 'klaect, acn die het wilt, tot het besluyt te gaen.

E

LIEVE LEERLINGEN,

B Elofte maekt schuld, 'tis te zeggen, dat, als gy my belofd u naeuwkeurig in de Spelkonst te oeffenen, gy uwe belofte moet nakomen; zoo niet, uwe belofte word gelyk aen eenen schoonen boom zonder vrugten, en gy word bedriegers van u eygen zelve, en strafweêrdig; om dieswille dat gy u zelve benadeeld, en dat gy uwe beminde Ouders, noch my, na wensch niet voldoet. Weest in 't toekomende voorzigtiger, volbrengt stiptelyk uwe goede beloften, naemelyk die, die uwe bevoordering betreffen. Dit doende, zult gy niet alleenlyk myne Leerlingen, maer gy zult ook myne vrienden zyn. Ik maek daer staet op, en ik ben,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen Welgezinden Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

Z.

M Et de letter Z worden geschreéven alle de woorden in de welke eenen zagten klank gehoord word; als, *zaeken, ziel, zoo, zugten, zyde, onze, onzen, raezen, verliezen*, en zoo voords.

Deézen Regel is algemeen, alhoewel sommige hier uytneémen de woórdjes *zynen, zyne, zyn*, voórnaemen, die schryvende aldus: *synen vader, sync moeder, syn kind*, om onderscheyd te maeken tusschen den laesten deézer uytgangen, en het werkwoórd *zyn* of *wézen*; maer dit moet niet gevolgd worden, aengezien de uyt spraek, die den Regel der Spellinge is, hier geene *s*, maer eene *z* vereyscht.

Men gebruykt nooyt de letter Z in het midden, noch op het eynde van een woórd, of van eene lettergreép; by voór' eêld, *deés, dorst, gisteren, kosten, last, ons, was*, en zoo voords.

Dat de *z* in het midden, noch op het eynde van eene lettergreep, of van een eenledig woord, niet mag, noch niet kan gebruykt worden, is alleenlyk om dat de *s* daer zeer hard is en uytgesproken word de klink- of hulp-letter voor hebbende; aldus *es*, en niet *se*, waer uyt blykt, dat die, die schryven *booz*, *deez*, *onz*, en zoo voords, eenen groven misflag begaen.

Ik ben zoo zeer verblyd, dat ik schier niet kan spreken,

Om dat men letter *S* heeft uyt myn' plaats gesteecken:

'K had zulks van over lang met ongeduld verwagt.

Nu zal hier ider zien hoedanig ik ben zagt.

Daer spyt my nogtans iet, maer 't zal my geenzins baeten;

'T is dat men my niet wilt in 't woordje *suyker* laeten.

Is dat niet byster slegt, terwyl ik, zoo men ziet,

In 't woordje *zoetigheyd* de eerste plaats geniet?

LIEVE LEERLINGEN,

Niets werkzaemer, niets neêrstiger, niets vlytiger noch voorzieniger, als de honing-biën: ja, als men de goede schikking, die onder haer heerscht, wel bedenkt, als menze haere bediening ziet waerneemen; met een woord, als menze aen 't werk ziet om zig voor den winter levensmiddelen te bezorgen, men moet bekennen, dat den geestryksten mensch lomp is, in vergelyking van het ingeschaepen gevoel van die wonderbaere gekorvene diertjes. Het schynt, dat den Schepper daer dobr de menschen, die den arbeyd niet beminnen, heeft willen eene les geéven. Deêze gekorvene diertjes, hoe onredelyk zy ook zyn, neemen de gelegentheyd waer, zy wagten zig wel van eenen oogenblik tyds te verliezen: zoo haest de bloem-godin verschynt, passen zy iverig op om zig te landewaerts te begeéven, en van bloem op bloem te vliegen om'er het zuyperste uyt-te-zuygen. De luye menschen, in tegendeel, beminnen den arbeyd, gelyk den hond de slagen bemind; het rouwd hun vroeg of laet, maer te vergeefs. En menige Scholieren verwaerloozen de gelegentheyd, die zy hebben om te leeren, zy verliezen hunnen tyd, zy luysteren naer niemand. Wat schande voor zulke Scholieren zoo veêl neêrstigheyd in

de honing-biën te zien, en geene in hun! Overweégt dat wel, en dat daer naer, die van onder u die hunnentyd kwaelyk gebruyken, tragten, zoo veél als 't mogelyk is, deéze werkzaeme gemeynschap na-te volgen; zy zullen van haer leeren, dat, gelykerwys den bloem-tyd den eenigsten is om honing te vergaeren, zoo ook den tyd der jongheyd den eenigsten is om Konsten en Weétenschappen te bekomen; en, by gevolg, om de Spelkonst, tot de welke ik u voor de laefte keer aenpor, te leeren. Niet twyffelende of gy zultze meer als ooyt behertigen, ben ik,

LIEVE LEERLINGEN,

Uwen onvermoeyelyken Meester,
L. VAN BOTERDAEL.

Om met eenen enkelen opslag van d'oog het verschil der verscheyde Nederduytsche Spellingen te doen zien, zal men de volgende vobrbeelden geéven.

Oude spelling.

Vruchten, tydt, beven, weerdigh, ghy, comen, ick, gecken, door, gheboghen, quellen, siel, versekeren, bethoonen, jaerlyckx.

Nieuwe spelling.

Vrugten, tyd, beéven, weérdig, gy, komen, ik, gekken, doór, geboógen, kwellen, ziel, verzekeren, betoonen, jaerlyks.

De Hollandsche spelling komt in alles met onze nieuwe overeen, uytgenomen in de volgende woorden:

Barmhartig of barmhertig, drie, goedheid, maar, muur, uit, waardig, en zoo voords.

Die wy aldus schryven:

Bermhertig, dry, goedheyd, maer, muer, uyt, weérdig, en zoo voords.

Op dat de Leerlingen op zoo weynig tyd als niets allerleye woorden zouden leeren spellen, en derzelver lettergreépen onderscheyden, zal men'er hier eenen reeks van elk slach laeten volgen.

*Woorden van eene
Lettergreép, of
eenledige woór-
den.*

Maer,
Klaer,
Hair,
Hayr,
Paus,
Dauw,
Eer,
Zeer,
Spreékt,
Geéft,
weérd,
Steért,
Leyd,
Geyt,
Deur,
Scheur,
Dier,
Mier,
Goed,
Zoet,
Doór,
Hoog,
Hout,
Oud,
Muyt,
Kruyd,
Muer,
Zuer,
Draey,
Raeuw,
Leeuw,
Nieuw,
Vloeyd,
Strooyd,

*Woorden van twee
Lettergreépen,
of tweeledige
woorden.*

Mae-ken,
Vroe-gen,
Spreé-ken,
Eé-ten,
Din-gen,
Weér-dig,
Veér-dig,
Eeu-wig,
Nieu-wen,
Drae-gen,
Schrey-en,
Ver-driet,
Goed-heyd',
Groey-en,
Schep-pen,
Schae-pen,
Bak-ken,
Stel-len,
Koo-pen,
Stroo-pen,
Ant-woórd,
Woór-den,
Die-ren,
Huy-den,
Mue-ren,
Leeu-weir,
Schreuw-en,
Ge-vloeyd,
Ge-noeg,
Hou-ten,
Ou-den,
Waey-en,
Kraey-en,
Zaey-en

*Woorden van dry
Lettergreépen,
of dryledige
woorden.*

Ty-de-lyk,
Berm-her-tig,
Gë-eer-de,
Gë-ef-fend,
Be-zi-ën,
Ver-ſtan-dig,
Ver-won-derd,
Ver-nieu-wen,
Groey-en-de,
Vloey-en-de,
Eeu-wig-heyd,
Draey-en-de,
Ver-ſlin-den,
Ont-fan-gen,
Zin-gen-de,
Ver-lie-zen,
Ec-ren-de,
Geé-ven-de,
Ge-scheur-de,
Treu-ren-de,
Be-zoe-ken,
Ver-zel-len,
On-vrugt-baer,
On-voór-ziens,
Re-de-lyk,
Ver-ſchrik-ken,
Ver-druk-ken,
Schrik-ag-tig,
Spie-ge-len,
Stey-ge-ren,
Be-ſtel-len,
Werk-ſtel-ſig,
Y-del-heyd,
Zuy-ve-ren

Ge-ftel-te-nif-fen,
 On-ge-luk-kig,
 Weé-ten-fchap-pen,
 Re-gel-mae-tig,
 Ge-bruy-ke-lyk,
 Ver-an-de-ring,
 On-recht-veér-dig,

On-waer-ag-tig-lyk;
 Dae-de-lyk-he-den,
 Ge-brek-ke-lyk-heyd,
 Ge-mak-ke-lyk-heyd,
 Ge-lyk-mae-ti-ge,
 Ge-lyk-moe-dig-lyk,
 On-voór-zig-ti-ge.

On-be-den-ke-ly-ke,
 On-be-gry-pe-lyk-heyd,
 On-we-der-ftaen-baer-heyd,
 On-ver-ge-noeg-zaem-heyd,
 On-uyt-druk-ke-ly-ke,
 On-ver-bid-de-lyk-heyd,
 On-be-ftraf-fe-lyk-heyd,
 On-be-fef-fe-lyk-heyd,
 On-be-fmet-te-ly-ke,
 On-aen-neé-me-ly-ke,
 On-aen-ftoo-te-ly-ke.

On-we-der-leg-ge-lyk-heyd,
 On-we-der-roe-pe-lyk-heyd,
 On-we-der-fpreé-ke-ly-ke,
 On-ver-ant-woór-de-ly-ke,
 On-ver-drae-ge-lyk-he-den,
 On-ge-zeg-ge-lyk-he-den,
 On-ge-mak-ke-lyk-he-den,
 On-ge-lyk-for-mig-he-den,
 On-ge-lyk-mae-tig-he-den.
 On-be-fchry-ve-lyk-he-den.
 On-be-rif-pe-lyk-he-den.

Die deézen woórdén-reéks na 's Meesters zin kan spellen,

Moet zeker zynen geeft in geener wyze kwellen,

Om gantsch het Woórdén-boek, en al wat 't zelve reekt,
 Te spellen alzoowel als dien die 't heeft gemaekt.

Daerom weéft iverig en tragt wel uyt-te-fpreéken,

Dien langen woórdén-reéks; niéts mag'er aen ontbreéken:

Want die eens leézen wilt en tot de Spelkonft gaen,
 Moet eerft deé's' weétensfchap volkomentlyk verftaen.

W O Ó R D B U Y G I N G

V O Ó R H E T

M A N N E L Y K G E S L A C H T.

E E N V O U D,

Noemer
 Teéler

Den Hemel
 des Hemels, of van den Hemel.

Geéver den Hemel, of aen den Hemel.
Beschuldiger den Hemel.
Roepër ð Hemel, of enkelyk Hemel.
Neémer van den Hemel.

M E E R V O U D.

Noemer De Hemelen.
Teéler der Hemelen, of van de Hemelen.
Geéver de Hemelen, of aen de Hemelen.
Beschuldiger de Hemelen.
Roepër ð Hemelen, of enkelyk Hemelen.
Neémer van de Hemelen.

'*T kenteeken*, of 't woörd aen, van 't geévende geval
 Moet dikwils uyt den zin of réen gelaeten worden;
 Ja, ondanks alle die, die daer op heftig knorden:
 Zoodanig is 't gebruyk, en hier, en overal.

V. O. O. R. B. E. É. L. D. E. N.

Iemand geld geéven. De Gezanten gehoor verleen.
 Men heéft hem eenen brief geschreéven. Hy heéft
 hem niet mogen spreéken. God de eer bewyzen, die
 hem toekomt.

I N P L A E T S V A N :

Aen iemand geld geéven. Aen de Gezanten gehoor
 verleenen. Men heéft aen hem eenen brief geschreé-
 ven. Hy heéft aen hem niet mogen spreéken. Aen
 God de eer bewyzen, die aen hem toekomt.

V O Ó R H E T
 V R O U W E L Y K G E S L A C H T.

E E N V O U D.

Noemer De gesteltenis.
Teéler der gesteltenisse, of van de gesteltenis.
Geéver de gesteltenis, of aen de gesteltenis.
Beschuldiger ce gesteltenis.
Roepër ð gesteltenis, of enkelyk gesteltenis.
Neémer van de gesteltenis.

MEERVOUD.

<i>Noemer</i>	De gesteltenissen.
<i>Teéler</i>	der gesteltenissen, <i>of</i> van de gesteltenissen.
<i>Geéver</i>	de gesteltenissen, <i>of</i> aen de gesteltenissen.
<i>Beschuldiger</i>	de gesteltenissen.
<i>Roeper</i>	ô gesteltenissen, <i>of</i> <i>enkelyk</i> gesteltenissen.
<i>Neémer</i>	van de gesteltenissen.

V O Ó R H E T
O N Z I D I G G E S L A C H T .

EENVOUD.

<i>Noemer</i>	Het Brood.
<i>Teéler</i>	des Broods, <i>of</i> van het Brood.
<i>Geéver</i>	het Brood, <i>of</i> aen het Brood.
<i>Beschuldiger</i>	het Brood.
<i>Roeper</i>	ô Brood, <i>of</i> <i>enkelyk</i> Brood.
<i>Neémer</i>	van het Brood.

MEERVOUD.

<i>Noemer</i>	De Brooden.
<i>Teéler</i>	der Brooden, <i>of</i> van de Brooden.
<i>Geéver</i>	de Brooden, <i>of</i> aen de Brooden.
<i>Beschuldiger</i>	de Brooden.
<i>Roep</i>	ô Brooden, <i>of</i> <i>enkelyk</i> Brooden.
<i>Neémer</i>	van de Brooden.

W O O R D B U Y G I N G E N
Z O N D E R W O Ó R D L I D J E .

V O Ó R H E T E E N V O U D .

<i>Noemer</i>	Engeland.
<i>Teéler</i>	Engelands, <i>of</i> van Engeland.
<i>Geéver</i>	Engeland, <i>of</i> aen Engeland.
<i>Beschuldiger</i>	Engeland.
<i>Roep</i>	ô Engeland, <i>of</i> <i>enkelyk</i> Engeland.
<i>Neémer</i>	van Engeland.

Ander Voorbeeld voor het Meervoud.

Noemer	Leeuwen.
Teëler	Leeuwen, of van Leeuwen.
Geéver	Leeuwen, of aen Leeuwen.
Beschuldiger	Leeuwen.
Roeper	ô Leeuwen, of enkelyk Leeuwen.
Neëmer	van Leeuwen.

Men zal hier eenige Naemen van elk slach laeten volgen, op dat de Leerlingen zig in 't buygen zouden oeffenen.

1	2	3	4
Arm.	Vrouw.	Kind.	Holland.
Man.	Dogter.	Werk.	Braband.
Held.	Kerk.	Huys.	God.
Hof.	Ziel.	Kleed.	Brussel.
Jongeling.	Schuld.	Volk.	Gent.
Vinger.	Deur.	Rad.	Peërd.
Spiegel.	Duyf.	Hoofd.	Honden.
Geest.	Straet.	Slot.	Dieren.

Dewyl de meeste veranderingen en moeyelykheden der Spelkonste in de vervoegingen der werkwoorden gevonden worden, zal men hier eyndelyk laeten volgen de twee behulpzaeme werkwoorden *hebben* en *zyn* of *weëzen*, als ook een regelmaetig werkwoord van elk slach, en daer naer een onregelmaetig, een lyden- de, een voórnaemlyk en een onperfooneelyk; de welke de Leerlingen, willende snelle voordgangen doen, moeten van buyten leeren: want als men wel vervoegen kan, weet men ruym de twee derde deelen van de Spelkonst.

Vervoeging van het behulpzaem werkwoord hebben.

DE AENTOONENDE WERKWIJZE.	Gy hebt, Hy heeft.
DEN TEGENWOORDI- GEN TYD.	<i>Het meervoudig getal.</i> Wy hebben, Gylieden hebt, Zy hebben.
<i>Het eenvoudig getal.</i> Ik heb,	

Den Onvolmaekten tyd.

Ik had,
Gy had,
Hy had.
Wy hadden,
Gylieden had,
Zy hadden.

Den voorleden tyd.

Ik had,
Gy had,
Hy had.
Wy hadden,
Gylieden had,
Zy hadden,

Den toekomenden tyd.

Ik zal hebben,
Gy zult hebben,
Hy zal hebben.
Wy zullen hebben,
Gylieden zult hebben,
Zy zullen hebben.

Den onzekeren tyd.

Ik zou hebben,
Gy zoud hebben,
Hy zou hebben.
Wy zouden hebben,
Gylieden zoud hebben,
Zy zouden hebben.

*Den voorleden saemen-
stelden tyd.*

Ik heb gehad,
Gy hebt gehad,
Hy heeft gehad.
Wy hebben gehad,
Gylieden hebt gehad,
Zy hebben gehad.

*Den eersten meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had gehad,

Gy had gehad,
Hy had gehad.
Wy hadden gehad,
Gylieden had gehad,
Zy hadden gehad.

*Den tweeden meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had gehad,
Gy had gehad,
Hy had gehad.
Wy hadden gehad,
Gylieden had gehad,
Zy hadden gehad.

*Den toekomenden saemen-
gestelden tyd.*

Ik zal gehad hebben,
Gy zult gehad hebben,
Hy zal gehad hebben.
Wy zullen gehad hebben.
Gylieden zult gehad heb-
ben.

Zy zullen gehad hebben.

*Den voorleden onzekeren
tyd.*

Ik zou gehad hebben,
Gy zoud gehad hebben,
Hy zou gehad hebben.
Wy zouden gehad hebben,
Gylieden zoud gehad heb-
ben,

Zy zouden gehad hebben.

DE GEBIEDENDE
WERK WYZE.

Hebt,
Laet hy hebben.
Laeten wy hebben,
Hebt,
Laeten zy hebben.

DE BYVOEGELYKE WERKWYZE.

Den tegenwoórdigen of toekomstenden tyd.

Dat ik hebbe,
Dat gy hebt,
Dat hy hebbe.
Dat wy hebben,
Dat gylieden hebt,
Dat zy hebben.

Den onvolmaekten tyd.

Dat ik hadde,
Dat gy had,
Dat hy hadde.
Dat wy hadden,
Dat gylieden had,
Dat zy hadden.

Den voorleden tyd.

Dat ik gehad hebbe,
Dat gy gehad hebt,
Dat hy gehad hebbe.
Dat wy gehad hebben,
Dat gylieden gehad hebt.

Dat zy gehad hebben.
Den meer als volmaekten tyd.

Dat ik gehad hadde,
Dat gy gehad had,
Dat hy gehad hadde.
Dat wy gehad hadden,
Dat gylieden gehad had.
Dat zy gehad hadden.

DE ONBEPAAELDE WERKWYZE.

Den tegenwoórdigen tyd.
Hebben.

Den voorleden tyd.
Gehad te hebben.

Het daedelyk deelwoord.
Hebbende.

Den voorleden tyd des deelwoords.

Gehad hebbende.
Het lydende deelwoord.
Gehad.

Vervoeving van het behulpzaam werkwoord zyn of wezen.

n

DE AETOONENDE WERKWYZE.

Den tegenwoórdigen tyd.
Het eenvoudig getal.

Ik ben,
Gy zyt,
Hy is.

Het meervoudig getal

Wy zyn,
Gylieden zyt,
Zy zyn.

Den onvolmaekten tyd.

Ik was,
Gy waert,
Hy was.
Wy waeren,
Gylieden waert,
Zy waeren.

Den voorleden tyd.

Ik was,
Gy waert,
Hy was.

Wy waeren,
Gylieden waert,
Zy waeren.

Den toekomenden tyd.

Ik zal zyn,
Gy zult zyn,
Hy zal zyn.
Wy zullen zyn,
Gylieden zult zyn,
Zy zullen zyn.

Den onzekereren tyd.

Ik zou zyn,
Gy zou zyn,
Hy zou zyn.
Wy zouden zyn,
Gylieden zou zyn,
Zy zouden zyn.

*Den voórleden saemenge-
stelden tyd.*

Ik heb, of ik ben geweest,
Gy hebt, of gy zyt geweest,
Hy heeft, of hy is geweest.
Wy hebben, of wy zyn
geweest,
Gylieden hebt, of gylie-
den zyt geweest.
Zy hebben, of zy zyn ge-
weest.

*Den eersten meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had, of ik was geweest,
Gy had, of gy waert ge-
weest,
Hy had, of hy was ge-
weest.
Wy hadden, of wy wae-
ren geweest,
Gylieden had, of gylieden
waert geweest,

Zy hadden, of zy waeren
geweest.

*Den tweeden meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had, of ik was geweest,
Gy had, of gy waert ge-
weest,

Hy had, of hy was geweest.

Wy hadden, of wy wae-
ren geweest,

Gylieden had, of gylieden
waert geweest,

Zy hadden, of zy waeren
geweest.

*Den toekomenden saemen-
gestelden tyd.*

Ik zal geweest zyn, of ge-
weest hebben,

Gy zult geweest zyn, of
geweest hebben,

Hy zal geweest zyn, of
geweest hebben.

Wy zullen geweest zyn,
of geweest hebben.

Gylieden zult geweest zyn,
of geweest hebben,

Zy zullen geweest zyn, of
geweest hebben.

*Den voórleden onzekereren
tyd.*

Ik zou geweest zyn, of
geweest hebben,

Gy zou geweest zyn, of
geweest hebben,

Hy zou geweest zyn, of
geweest hebben.

Wy zouden geweest zyn,
of geweest hebben,

Gylieden zou geweest

zyn, of geweest hebben.

Zy zouden geweest zyn,
of geweest hebben.

DE GEBIEDENDE
WERK WYZE.

Zyt,

Laet hy zyn.

Laeten wy zyn,

Zyt,

Laeten zy zyn.

DE BYVOEGELYKE
WERK WYZE.

Den tegenwoordigen of
toekomenden tyd.

Dat ik zy,

Dat gy zyt,

Dat hy zy.

Dat wy zyn,

Dat gylieden zyt,

Dat zy zyn.

Den onvolmaekten tyd.

Dat ik waere,

Dat gy waert,

Dat hy waere.

Dat wy waeren,

Dat gylieden waert,

Dat zy waeren.

Den voorleden tyd.

Vervoeving van een werkwoord van 't eerste slach,
kennelyk aen den onvolmaekten tyd van de aentoo-
nende werkwyze, welken tyd gemaekt word met en,
van den tegenwoordigen tyd der onbepaalde werk-
wyze, te veranderen in de; als, deelen, ik deelde.

DE AENTOONENDE
WERK WYZE.

Den tegenwoordigen tyd.

Het eenvoudig getal.

Ik deel,

Dat ik geweest hebbe,

Dat gy geweest hebt,

Dat hy geweest hebbe.

Dat wy geweest hebben,

Dat gylieden geweest hebt,

Dat zy geweest hebben.

Den meer als volmaekten
tyd.

Dat ik geweest hadde,

Dat gy geweest had,

Dat hy geweest hadde.

Dat wy geweest hadden,

Dat gylieden geweest had,

Dat zy geweest hadden.

DE ONBEPAAELDE
WERK WYZE.

Den tegenwoordigen tyd.

Zyn of weezen.

Den voorleden tyd.

Geweest te zyn.

Het daedelyk deelwoord.

Zynde, of weezende.

Den voorleden tyd des deel-
woords.

Geweest zynde, of geweest
hebbende.

Het lydende deelwoord.

Geweest.

Gy deeld,
Hy deeld.

Het meervoudig getal.

Wy deelen,

Gylieden deeld,

Zy deelen.

Zy deelen.

F

Den onvolmaekten tyd.

Ik deelde,
 Gy deelde,
 Hy deelde.
 Wy deelden,
 Gylieden deelde,
 Zy deelden.

Den vobrleden tyd.

Ik deelde,
 Gy deelde,
 Hy deelde.
 Wy deelden,
 Gylieden deelde,
 Zy deelden.

Den toekomenden tyd.

Ik zal deelen,
 Gy zult deelen,
 Hy zal deelen.
 Wy zullen deelen,
 Gylieden zult deelen,
 Zy zullen deelen.

Den onzekerer tyd.

Ik zou deelen,
 Gy zoud deelen,
 Hy zou deelen.
 Wy zouden deelen,
 Gylieden zoud deelen,
 Zy zouden deelen.

*Den vobrleden saemenge-
stelden tyd.*

Ik heb gedeeld,
 Gy hebt gedeeld,
 Hy heeft gedeeld.
 Wy hebben gedeeld.
 Gylieden hebt gedeeld.
 Zy hebben gedeeld.

*Den eersten meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had gedeeld,

Gy had gedeeld,
 Hy had gedeeld.
 Wy hadden gedeeld,
 Gylieden had gedeeld,
 Zy hadden gedeeld.

*Den tweeden meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had gedeeld,
 Gy had gedeeld,
 Hy had gedeeld.
 Wy hadden gedeeld,
 Gylieden had gedeeld,
 Zy hadden gedeeld.

*Den toekomenden saemen-
gestelden tyd.*

Ik zal gedeeld hebben,
 Gy zult gedeeld hebben,
 Hy zal gedeeld hebben.
 Wy zullen gedeeld hebben,
 Gylieden zult gedeeld heb-
 ben,

Zy zullen gedeeld hebben

*Den vobrleden onzekerer
tyd.*

Ik zou gedeeld hebben,
 Gy zoud gedeeld hebben,
 Hy zou gedeeld hebben.
 Wyzouden gedeeld hebben,

Gylieden zoud gedeeld hebben,

Zy zouden gedeeld hebben.

DE GEBIEDENDE**WERK WYZE.**

Deeld,
 Laet hy deelen,
 Laeten wy deelen,
 Deeld,
 Laeten zy deelen.

**DE BYVOEGELYKE
WERKWYZE.**

*Den tegenwoordigen of
toekomenden tyd.*

Dat ik deele,

Dat gy deeld,

Dat hy deele.

Dat wy deelen,

Dat gylieden deeld,

Dat zy deelen.

Den onvolmaekten tyd.

Dat ik deelde,

Dat gy deelde,

Dat hy deelde,

Dat wy deelden,

Dat gylieden deelde,

Dat zy deelden.

Den voórleden tyd.

Dat ik gedeeld hebbe,

Dat gy gedeeld hebt,

Dat hy gedeeld hebbe.

Dat wy gedeeld hebben,

Dat gylieden gedeeld hebt,

Dat zy gedeeld hebben.
*Den meer als volmaekten
tyd.*

Dat ik gedeeld hadde,

Dat gy gedeeld had,

Dat hy gedeeld hadde.

Dat wy gedeeld hadden,

Dat gylieden gedeeld had,

Dat zy gedeeld hadden.

**DE ONBEPAAELDE
WERKWYZE.**

Den tegenwoordigen tyd.

Deelen.

Den voórleden tyd.

Gedeeld te hebben.

Het daedelyk deelwoord.

Deelende.

*Den voórleden tyd des deel-
woords.*

Gedeeld hebbende.

Het lydende deelwoord.

Gedeeld.

*Vervoeging van een werkwoord van het tweede slach,
kennelyk aen den onvolmaekten tyd van de aentoo-
nende werkwyze, welken tyd gemaekt word met
en, van den tegenwoordigen tyd der onbepaalde
werkwyze, te veranderen in te; als, bemerken,
ik bemerkte.*

**DE AENTOONENDE
WERKWYZE.**

Den tegenwoordigen tyd.

Het eenvoudig getal.

Ik bemerk,

Gy bemerkt,

Hy bemerkt.

Het meervoudig getal.

Wy bemerken,

Gylieden bemerkt,

Zy bemerken.

Den onvolmaekten tyd.

Ik bemerkte,

Gy bemerkte,

Hy bemerkte.
 Wy bemerkten,
 Gylieden bemerkte,
 Zy bemerkten.

Den voórleden tyd.

Ik bemerkte,
 Gy bemerkte,
 Hy bemerkte.
 Wy bemerkten,
 Gylieden bemerkte,
 Zy bemerkten.

Den toekomenden tyd.

Ik zal bemerken,
 Gy zult bemerken,
 Hy zal bemerken.
 Wy zullen bemerken,
 Gylieden zult bemerken
 Zy zullen bemerken.

Den onzekereren tyd.

Ik zou bemerken,
 Gy zoud bemerken,
 Hy zou bemerken,
 Wy zouden bemerken,
 Gylieden zoud bemerken,
 Zy zouden bemerken.

*Den voórleden saemenge-
 stelden tyd.*

Ik heb bemerkte,
 Gy hebt bemerkte,
 Hy heeft bemerkte.
 Wy hebben bemerkte.
 Gylieden hebt bemerkte,
 Zy hebben bemerkte.

*Den eersten meer als vol-
 maekten tyd.*

Ik had bemerkte,
 Gy had bemerkte,
 Hy had bemerkte.
 Wy hadden bemerkte,

Gylieden had bemerkte,
 Zy hadden bemerkte.
*Den tweeden meer als vol-
 maekten tyd.*

Ik had bemerkte,
 Gy had bemerkte,
 Hy had bemerkte.
 Wy hadden bemerkte,
 Gylieden had bemerkte,
 Zy hadden bemerkte.
*Den toekomenden saemenge-
 stelden tyd.*

Ik zal bemerkte hebben,
 Gy zult bemerkte hebben,
 Hy zal bemerkte hebben.
 Wy zullen bemerkte heb-
 ben,
 Gylieden zult bemerkte heb-
 ben,

Zy zullen bemerkte hebben.
*Den voórleden onzekereren
 tyd.*

Ik zou bemerkte hebben,
 Gy zoud bemerkte hebben,
 Hy zou bemerkte hebben.
 Wy zouden bemerkte heb-
 ben,

Gylieden zoud bemerkte
 hebben,
 Zy zouden bemerkte heb-
 ben.

DE GEBIEDENDE
 WERKWIJZE.

Bemerkt,
 Laet hy bemerken,
 Laeten wy bemerken,
 Bemerkt,
 Laeten zy bemerken.

**DE BYVOEGELYKE
WERKWYZE.**

*Den tegenwoordigen of toe-
komenden tyd.*

Dat ik bemerkte,
Dat gy bemerkte,
Dat hy bemerkte,
Dat wy bemerkten,
Dat gylieden bemerkte,
Dat zy bemerkten.

Den onvolmaekten tyd.

Dat ik bemerkte,
Dat gy bemerkte,
Dat hy bemerkte,
Dat wy bemerkten,
Dat gylieden bemerkte,
Dat zy bemerkten.

Den voerledenen tyd.

Dat ik bemerkte hebbe,
Dat gy bemerkte hebt,
Dat hy bemerkte hebbe,
Dat wy bemerkte hebben,
Dat gylieden bemerkte hebt,

Dat zy bemerkte hebben.
*Den meer als volmaekten
tyd.*

Dat ik bemerkte hadde,
Dat gy bemerkte hadde,
Dat hy bemerkte hadde,
Dat wy bemerkte hadden,
Dat gylieden bemerkte hadde,
Dat zy bemerkte hadden.

**DE ONBEPAAELDE
WERKWYZE.**

Den tegenwoordigen tyd.
Bemerken.

Den voerledenen tyd.

Bemerkt te hebben.
Het daedelyk deelwoord.
Bemerkende.

*Den voerledenen tyd des deel-
woords.*

Bemerkt hebbende.
Het lydende deelwoord.
Bemerkt.

*Vervoeging van een werkwoord van het derde slach,
kennelyk aen den onvolmaekten tyd van de aentoo-
nende werkwyze, welken tyd gemaekt word met
enkelyk n van den tegenwoordigen tyd der onbepael-
de werkwyze, te veranderen in de; als, agten,
ik agtede.*

**DE AENTOONENDE
WERKWYZE.**

Den tegenwoordigen tyd.
Het eenvoudige getal.

Ik agt,
Gy agt,
Hy agt.

Het meervoudige getal.

Wy agten,
Gylieden agt,
Zy agten.

Den onvolmaekten tyd.

Ik agtede,
Gy agtede,
Hy agtede.

F*

Wy agteden,
Gylieden agtede,
Zy agteden.
Den vobrleden tyd.

Ik agtede,
Gy agtede,
Hy agtede.
Wy agteden,
Gylieden agtede,
Zy agteden.

Den toekomenden tyd.

Ik zal agten,
Gy zult agten.
Hy zal agten.
Wy zullen agten.
Gylieden zult agten,
Zy zullen agten.

Den onzekerer tyd.

Ik zou agten,
Gy zoud agten,
Hy zou agten.
Wy zouden agten,
Gylieden zoud agten,
Zy zouden agten.

*Den vobrleden saemenge-
stelden tyd.*

Ik heb geagt,
Gy hebt geagt,
Hy heeft geagt,
Wy hebben geagt,
Gylieden hebt geagt,
Zy hebben geagt.

*Den eersten meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had geagt,
Gy had geagt,
Hy had geagt.
Wy hadden geagt,
Gylieden had geagt.

Zy hadden geagt.
*Den tweeden meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had geagt,
Gy had geagt,
Hy had geagt.
Wy hadden geagt,
Gylieden had geagt,
Zy hadden geagt.

*Den toekomenden saemen-
gestelden tyd.*

Ik zal geagt hebben,
Gy zult geagt hebben,
Hy zal geagt hebben.
Wy zullen geagt hebben.
Gylieden zult geagt hebben,
Zy zullen geagt hebben.

*Den vobrleden onzekerer
tyd.*

Ik zou geagt hebben,
Gy zoud geagt hebben,
Hy zou geagt hebben.
Wy zouden geagt hebben,
Gylieden zoud geagt heb-
ben,
Zy zouden geagt hebben.

**DE GEBIEDENDE
WERKWIJZE.**

Agt,
Laet hy agten.
Laeten wy agten,
Agt,
Laeten zy agten.

**DE BYVOEGELYKE
WERKWIJZE.**

*Den tegenwoordigen of toe-
komenden tyd.*

Dat ik agte,

Dat gy agt,
 Dat hy agte.
 Dat wy agten,
 Dat gylieden agt,
 Dat zy agten.

Den onvolmaekten tyd.

Dat ik agtede,
 Dat gy agtede,
 Dat hy agtede.
 Dat wy agteden.
 Dat gylieden agtede,
 Dat zy agteden.

Den voorleden tyd.

Dat ik geagt hebbe,
 Dat gy geagt hebt,
 Dat hy geagt hebbe.
 Dat wy geagt hebben,
 Dat gylieden geagt hebt,
 Dat zy geagt hebben.

*Den meer als volmaekten
 tyd.*

Dat ik geagt hadde,

Dat gy geagt had,
 Dat hy geagt hadde.
 Dat wy geagt hadden,
 Dat gylieden geagt had,
 Dat zy geagt hadden.

DE ONBEPAAELDE
 WERK WYZE.

*Den tegenwoordigen
 tyd.*

Agten.

Den vobrleden tyd.

Geagt te hebben.

Het daedelyk deelwoord.
 Agtende.

*Den voorleden tyd des deel-
 woords.*

Geagt hebbende.

Het lydende deelwoord.
 Geagt.

De duydelykheyd wilt hebben, dat men zegge: *ik agtede, gy agtede*, en zoo voords; en niet *ik agte, gy agte*: want zeggende *ik agtede*, behouden wy eene Vervoeging die onze Tael altyd eygen geweest is, en die, die ons aldus hooren spreéken, verstaen ons klaerlyk; daer zy in tegendeel veéltyds niet zouden weeten in wat tyd wy spreéken, indien wy *agte* en *agten*, in plaets van *agtede* en *agteden* gebruykten.

Sommige Schryvers willen deéze Vervoeging uyt de Tael verbannen, enkelyk om dat de Fransche, voór zoo veél de Spelling aengaet, geen onderscheyd maeken tusschen *je punis, ik straf*, en *je punis, ik strafte*: maer die reden verdiend geen aendagt. Tot bewys derzelve kragteloosheyd, zal hier alleen gezeyd worden, dat de Fransche zig twee keeren van de zelve woorden bedienen, by gebrek van andere, en

dat de Nederduytsche kwaelyk zouden doen , met de Fransche daer in na-te-volgen , terwyl zy zig op eene klaerdere wyze konden uytdrukken.

Vervoeving van een werkwoord van het vierde en laeste slach, kennelyk aen den onvolmaekten tyd van de aentoonende werkwyze, welken tyd gemaekt word met yven, van den tegenwoordigen tyd der onbepaalde werkwyze te veranderen in eef; als schryven, ik schreef; somtyds ook in eed; als ryden, ik reed; in eeg, als, zwygen, ik zweeg; in eek, als, wyken, ik week; in ees, als pryzen, ik prees; in eet, als, verwyten, ik verweet, en zoo voords. De werkwoorden van dit slach, die ie of uy voer de laeste letergreep hebben, veranderen die letters in oó; als vlieden, ik vlood; bedriegen, ik bedroog; schieten, ik schoot; stuyven, ik stoof; buygen, ik boog, en zoo voords: maer daer zyn eenige uytzonderingen, want believeen, gerieven, betuygen, juygen, en zoo voords, zyn van 't eerste slach.

**DE AENTOONENDE
WERKWYZE.**

*Den tegenwoordigen tyd.
Het eenvoudig getal.*

Ik schryf,
Gy schryft,
Hy schryft.

Het meervoudig getal.

Wy schryven,
Gylieden schryft,
Zy schryven.

Den onvolmaekten tyd.

Ik schreef,
Gy schreeft,
Hy schreef.
Wy schreeven,
Gylieden schreeft,
Zy schreeven,

Den voerleden tyd.

Ik schreef,
Gy schreeft,
Hy schreef.
Wy schreeven,
Gylieden schreeft,
Zy schreeven.

Den toekomenden tyd.

Ik zal schryven,
Gy zult schryven,
Hy zal schryven.
Wy zullen schryven,
Gylieden zult schryven,
Zy zullen schryven.

Den onzekeren tyd.

Ik zou schryven,
Gy zoud schryven,
Hy zou schryven.

Wy zouden fchryven,
Gylieden zoud fchryven,
Zy zouden fchryven.

*Den vóórleden faemenge-
ftelden tyd.*

Ik heb gefchreéven,
Gy hebt gefchreéven,
Hy heéft gefchreéven.
Wy hebben gefchreéven,
Gylieden hebt gefchreé-
ven.

*Zy hebben gefchreéven.
Den eerften meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had gefchreéven,
Gy had gefchreéven,
Hy had gefchreéven.
Wy hadden gefchreéven,
Gylieden had gefchreéven,
Zy hadden gefchreéven.

*Den tweeden meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had gefchreéven,
Gy had gefchreéven,
Hy had gefchreéven.
Wy hadden gefchreéven,
Gylieden had gefchreéven.
Zy hadden gefchreéven.

*Den toekomenden faemen-
gestelden tyd.*

Ik zal gefchreéven hebben,
Gy zult gefchreéven heb-
ben,
Hy zal gefchreéven heb-
ben,

Wy zullen gefchreéven
hebben,
Gylieden zult gefchreéven
hebben,

Zy zullen gefchreéven heb-
ben.

*Den vóórleden onzekerén
tyd.*

Ik zou gefchreéven heb-
ben,

Gy zoud gefchreéven heb-
ben,

Hy zou gefchreéven heb-
ben.

Wy zouden gefchreéven
hebben,

Gylieden zoud gefchreé-
ven hebben,

Zy zouden gefchreéven
hebben.

DE GEBIEDENDE WERKWIJZE.

Schryft,
Laet hy fchryven.
Laeten wy fchryven,
Schryft,
Laeten zy fchryven.

DE BYVOEGELYKE WERKWIJZE.

*Den tegenwoordigen of
toekomenden tyd-*

Dat ik fchryve,
Dat gy fchryft,
Dat hy fchryve,
Dat wy fchryven,
Dat gylieden fchryft,
Dat zy fchryven.

Den onvolmaekten tyd.

Dat ik fchreéve,
Dat gy fchreéft,
Dat hy fchreéve.

Dat wy fchreéven,
Dat gylieden fchreéft,
Dat zy fchreéven.

Den voórleden tyd.

Dat ik gefchreéven hebbe,
Dat gy gefchreéven hebt,
Dat hy gefchreéven hebbe.

Dat wy gefchreéven hebben,

Dat gylieden gefchreéven hebt,

Dat zy gefchreéven hebben.

Den meer als volmaekten tyd.

Dat ik gefchreéven hadde,

Dat gy gefchreéven had,

Dat hy gefchreéven hadde.

Dat wy gefchreéven hadden,
Dat gylieden gefchreéven had,

Dat zy gefchreéven hadden,

**DE ONBEPAAELDE
WERKWIJZE**

Den tegenwoórdigen tyd.
Schryven.

Den voórleden tyd.
Gefchreéven te hebben.

Het daedelyk deelwoórd.
Schryvende.

*Den voórleden tyd des
deelwoórd.*

Gefchreéven hebbende.

Het lydende deelwoórd.

Gefchreéven.

Vervoeging van een onregelmaetig werkwoórd.

**DE AENTOONENDE
WERKWIJZE.**

Den tegenwoórdigen tyd.

Ik roep,

Gy roept,

Hy roept.

Wy roepen,

Gylieden roept,

Zy roepen.

Den onvolmaekten tyd.

Ik riep,

Gy riept,

Hy riep.

Wy riepen,

Gylieden riept,

Zy riepen.

Den voórleden tyd.

Ik riep,

Gy riept,

Hy riep.

Wy riepen,

Gylieden riept,

Zy riepen.

Den toekomenden tyd.

Ik zal roepen,

Gy zult roepen,

Hy zal roepen.

Wy zullen roepen,

Gylieden zult roepen,

Zy zullen roepen.

Den onzekeren tyd.

Ik zou roepen,

Gy zoud roepen,

Hy zou roepen.

Wy zouden roepen,

Gylieden zoud roepen,

Zy zouden roepen.
*Den voórleden saemenge-
 stelden tyd.*

Ik heb geroepen,
 Gy hebt geroepen,
 Hy heést geroepen.
 Wy hebben geroepen.
 Gylieden hebt geroepen,
 Zy hebben geroepen.
*Den eersten meer als vol-
 maekten tyd.*

Ik had geroepen,
 Gy had geroepen,
 Hy had geroepen.
 Wy hadden geroepen,
 Gylieden had geroepen,
 Zy hadden geroepen,
*Den tweeden meer als vol-
 maekten tyd.*

Ik had geroepen,
 Gy had geroepen,
 Hy had geroepen.
 Wy hadden geroepen,
 Gylieden had geroepen,
 Zy hadden geroepen.
*Den toekomenden saemen-
 gestelden tyd.*

Ik zal geroepen hebben,
 Gy zult geroepen hebben,
 Hy zal geroepen hebben.
 Wy zullen geroepen heb-
 ben,
 Gylieden zult geroepen
 hebben,
 Zy zullen geroepen hebben.
*Den voórleden onzekerer
 tyd.*

Ik zou geroepen hebben,
 Gy zoud geroepen hebben,

Hy zou geroepen heb-
 ben.

Wy zouden geroepen heb-
 ben,

Gylieden zoud geroepen
 hebben,

Zy zouden geroepen heb-
 ben,

**DE GEBIEDENDE
 WERK WYZE.**

Roept,
 Laet hy roepen,
 Laeten wy roepen.
 Roept,
 Laeten zy roepen.

**DE BYVOEGELYKE
 WERK WYZE.**

*Den tegenwoórdigen of toe-
 komenden tyd.*

Dat ik roepe,
 Dat gy roept,
 Dat hy roepe.
 Dat wy roepen,
 Dat gylieden roept,
 Dat zy roepen.

Den onvolmaekten tyd.

Dat ik riepe,
 Dat gy riept,
 Dat hy ricpe.
 Dat wy riepen,
 Dat gylieden riept,
 Dat zy riepen.

Den voórleden tyd.

Dat ik geroepen hebbe,
 Dat gy geroepen hebt,
 Dat hy geroepen hebbe.

Dat wy geroepen hebben,
Dat gylieden geroepen
hebt.

Dat zy geroepen hebben.

*Den meer als volmaekten
tyd.*

Dat ik geroepen hadde,

Dat gy geroepen hadde,

Dat hy geroepen hadde.

Dat wy geroepen hadden,

Dat gylieden geroepen had,

Dat zy geroepen hadden.

DE ONBEPAAELDE
WERK WYZE.

Den tegenwoërdigen tyd.

Roepen.

Den voërleden tyd.

Geroepen te hebben.

Het daedelyk deelwoërd.

Roepende.

Den voërleden tyd des

deelwoërd.

Geroepen hebbende.

Het lydende deelwoërd.

Geroepen.

Vervoeëing van een lydende werkwoërd.

DE AENTOONENDE
WERK WYZE.

Den tegenwoërdigen tyd.

Het eenvoudig getal.

Ik word verwacht,

Gy word verwacht,

Hy word verwacht.

Het meervoudig getal.

Wy worden verwacht,

Gylieden word verwacht,

Zy worden verwacht.

Den onvolmaekten tyd.

Ik wierd verwacht,

Gy wierd verwacht,

Hy wierd verwacht.

Wy wierden verwacht,

Gylieden wierd verwacht,

Zy wierden verwacht.

Den voërleden tyd.

Ik wierd verwacht,

Gy wierd verwacht,

Hy wierd verwacht.

Wy wierden verwacht,

Gylieden wierd verwacht,

Zy wierden verwacht.

Den toekomenden tyd.

Ik zal verwacht worden,

Gy zult verwacht worden,

Hy zal verwacht worden.

Wy zullen verwacht wor-

den,

Gylieden zult verwacht

worden,

Zy zullen verwacht wor-

den.

Den onzekereren tyd.

Ik zou verwacht worden,

Gy zoud verwacht wor-

den,

Hy zou verwacht worden.

Wy zouden verwacht wor-

den,

Gylieden zoud verwacht

worden,

Zy zouden verwacht wor-

den.

*Den voorleden saemenge-
stelden tyd.*

Ik ben verwagt geweest,
of geworden,

Gy zyt verwagt geweest,
of geworden,

Hy is verwagt geweest, of
geworden.

Wy zyn verwagt geweest,
of geworden,

Gylieden zyt verwagt ge-
weest, of geworden,

Zy zyn verwagt geweest,
of geworden.

*Den eersten meer als vol-
maekten tyd.*

Ik was verwagt geweest,
of geworden,

Gywaert verwagt geweest,
of geworden,

Hy was verwagt geweest,
of geworden.

Wy waeren verwagt ge-
weest, of geworden,

Gylieden waert verwagt
geweest, of geworden,

Zy waeren verwagt ge-
weest, of geworden.

*Den tweeden meer als vol-
maekten tyd.*

Ik was verwagt geweest,
of geworden,

Gywaert verwagt geweest,
of geworden,

Hy was verwagt geweest,
of geworden.

Wy waeren verwagt ge-
weest, of geworden,

Gylieden waert verwagt
geweest, of geworden,

Zy waeren verwagt ge-
weest, of geworden.

*Den toekomenden saemen-
gestelden tyd.*

Ik zal verwagt geweest
zyn, of geworden zyn,

Gy zult verwagt geweest
zyn, of geworden zyn,

Hy zal verwagt geweest
zyn, of geworden zyn.

Wy zullen verwagt ge-
weest zyn, of geworden

zyn,

Gylieden zult verwagt ge-
weest zyn, of gewor-
den zyn,

Zy zullen verwagt geweest
zyn, of geworden zyn.

*Den voorleden onzekerer
tyd.*

Ik zou verwagt geweest
zyn, of geworden zyn,

Gy zoud verwagt geweest
zyn, of geworden zyn,

Hy zou verwagt geweest
zyn, of geworden zyn.

Wy zouden verwagt ge-
weest zyn, of geworden

zyn,

Gylieden zoud verwagt
geweest zyn, of gewor-
den zyn,

Zy zouden verwagt ge-
weest zyn, of gewor-
den zyn.

DE GEBIEDENDE WERKWIJZE.

Word verwagt,

Laet hy verwagt worden,

Laeten wy verwacht worden,
Word verwacht,
Laeten zy verwacht worden.

DE BYVOEGELYKE WERK WYZE.

Den tegenwoordigen of toekomstenden tyd.

Dat ik verwacht worde,
Dat gy verwacht word,
Dat hy verwacht worde.
Dat wy verwacht worden,
Dat gylieden verwacht word,
Dat zy verwacht worden.

Den onvolmaekten tyd.

Dat ik verwacht wierde,
Dat gy verwacht wierd,
Dat hy verwacht wierde,
Dat wy verwacht wierden,
Dat gylieden verwacht wierd,
Dat zy verwacht wierden.

Den voórleden tyd.

Dat ik verwacht geweest hebbe, of dat ik verwacht geworden zy,
Dat gy verwacht geweest hebt, of dat gy verwacht geworden zyt,
Dat hy verwacht geweest hebbe, of dat hy verwacht geworden zy.

Dat wy verwacht geweest hebben, of dat wy verwacht geworden zyn,
Dat gylieden verwacht geweest hebt, of dat gy-

lieden verwacht geworden zyt,

Dat zy verwacht geweest hebben, of dat zy verwacht geworden zyn.

Den meer als volmaekten tyd.

Dat ik verwacht geweest hadde, of dat ik verwacht geworden waere,
Dat gy verwacht geweest had, of dat gy verwacht geworden waert.

Dat hy verwacht geweest hadde, of dat hy verwacht geworden waere.

Dat wy verwacht geweest hadden, of dat wy verwacht geworden waeren.

Dat gylieden verwacht geweest had, of dat gylieden verwacht geworden waert,

Dat zy verwacht geweest hadden, of dat zy verwacht geworden waeren.

DE ONBEPAAELDE WERK WYZE.

Den tegenwoordigen tyd.
Verwagt te worden.
Den voórleden tyd.

Verwagt geworden te zyn, of verwacht geweest te zyn.

Het daedelyk deelwoord.
Verwagt wordende.

Den voórleden tyd des deelwoords.
Verwagt geworden zynde,

of verwacht geweest heb-
bende.

Het lydende deelwoord.
Verwagt.

Vervoeging van een vobrnaemlyk werkwoord.

**DE AENTOONENDE
WERKWIJZE.**

Den tegenwoordigen tyd.

Ik bekeer my,
Gy bekeerd u,
Hy bekeerd zig.
Wy bekeeren ons,
Gylieden bekeerd u,
Zy bekeeren zig.

Den onvolmaekten tyd.

Ik bekeerde my,
Gy bekeerde u,
Hy bekeerde zig.
Wy bekeerden ons,
Gylieden bekeerde u,
Zy bekeerden zig.

Den vobrliden tyd.

Ik bekeerde my,
Gy bekeerde u,
Hy bekeerde zig.
Wy bekeerden ons,
Gylieden bekeerde u,
Zy bekeerden zig.

Den toekomenden tyd.

Ik zal my bekeeren,
Gy zult u bekeeren,
Hy zal zig bekeeren.
Wy zullen ons bekeeren,
Gylieden zult u bekeeren,
Zy zullen zig bekeeren.

Den onzekerer tyd.

Ik zou my bekeeren,
Gy zoud u bekeeren,
Hy zou zig bekeeren.

Wy zouden ons bekeeren,
Gylieden zoud u bekeeren,
Zy zouden zig bekeeren.
*Den vobrliden saemenge-
stelden tyd.*

Ik heb my bekeerd,
Gy hebt u bekeerd,
Hy heeft zig bekeerd.
Wy hebben ons bekeerd,
Gylieden hebt u bekeerd,
Zy hebben zig bekeerd.

*Den eersten meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had my bekeerd,
Gy had u bekeerd,
Hy had zig bekeerd.
Wy hadden ons bekeerd,
Gylieden had u bekeerd,
Zy hadden zig bekeerd.

*Den tweeden meer als vol-
maekten tyd.*

Ik had my bekeerd,
Gy had u bekeerd,
Hy had zig bekeerd.
Wy hadden ons bekeerd,
Gylieden had u bekeerd,
Zy hadden zig bekeerd.

*Den toekomenden saemen-
gestelden tyd.*

Ik zal my bekeerd hebben,
Gy zult u bekeerd hebben,
Hy zal zig bekeerd hebben.
Wy zullen ons bekeerd
hebben,

Gylieden zult u bekeerd hebben,
 Zy zullen zig bekeerd hebben.

Den voórleden onzekeren tyd.

Ik zou my bekeerd hebben,
 Gy zoud u bekeerd hebben,
 Hy zou zig bekeerd hebben.

Wy zouden ons bekeerd hebben,
 Gylieden zoud u bekeerd hebben,
 Zy zouden zig bekeerd hebben.

DE GEBIEDENDE WERK WYZE.

Bekeerd u,
 Laet hy zig bekeeren.
 Laeten wy ons bekeeren.
 Bekeerd u,
 Laeten zy zig bekeeren.

DE BYVOEGELYKE WERK WYZE.

Dat ik my bekeere,
 Dat gy u bekeerd,
 Dat hy zig bekeere.
 Dat wy ons bekeeren,
 Dat gylieden u bekeerd,
 Dat zy zig bekeeren.

Den onvolmaekten tyd.
 Dat ik my bekeerde,

Dat gy u bekeerde,
 Dat hy zig bekeerde.
 Dat wy ons bekeerden.
 Dat gylieden u bekeerde,
 Dat zy zig bekeerden.

Den voórleden tyd.

Dat ik my bekeerd hebbe,
 Dat gy u bekeerd hebt,
 Dat hy zig bekeerd hebbe.
 Dat wy ons bekeerd hebben,

Dat gylieden u bekeerd hebt,
 Dat zy zig bekeerd hebben.

Den meer als volmaekten tyd.

Dat ik my bekeerd hadde,
 Dat gy u bekeerd had,
 Dat hy zig bekeerd hadde.
 Dat wy ons bekeerd hadden,

Dat gylieden u bekeerd had.
 Dat zy zig bekeerd hadden,

DE ONBEPAAELDE WERK WYZE.

Den tegenwoórdigen tyd.
 Zig bekeeren.

Den voórleden tyd.
 Zig bekeerd te hebben.

Het daedclyk deelwoórd.
 Zig bekeerende.

Den voórleden tyd des deelwoórd.

Zig bekeerd hebbende.

Daer is groot verskil tusschen de woórdjes *zig* en *hem*: *zig bekeeren*, dat is zyn eygen zelve bekeeren; *hem bekeeren*, dat is eenen anderen bekeeren. By voórbéeld: *Hebt gy dien Jhód bekeerd? Ja, ik heb hem bekeerd.*

Vervoeging van een onpersooneelyk werkwoord.

DE AENTOONENDE WERK WYZE.

Den tegenwoordigen tyd.
Het vrieft.

Den onvolmaekten tyd.
Het vroós.

Den voórleden tyd.
Het vroós.

Den toekomenden tyd.
Het zal vriezen.

Den onzekerer tyd.
Het zou vriezen.

*Den voórleden saemenge-
stelden tyd.*

Het heeft gevroózen.

*Den eersten meer als vol-
maekten tyd.*

Het had gevroózen.

*Den tweeden meer als vol-
maekten tyd.*

Het had gevroózen.

*Den toekomenden saemen-
gestelden tyd.*

Het zal gevroózen hebben.

*Den voórleden onzekerer
tyd.*

Het zou gevroózen hebben.

Tot meerdere oeffening van de Leerlingen zal men hier de volgende werkwoóden stellen.

Werkwoorden, die vervoegd worden gelyk deelen.

Beminnen, wandelen, veranderen, leeren, keeren, vermeerderen, gerieven, verlangen, verdienen, be-
loonen, betrouwen, zuiveren, verminderen, ver-
schoonen, besmeuren, bekoóren, rekenen, draeyen.

Deéze gelyk bemerken.

Versterken, kappen, lappen, dekken, gekken, blaf-
fen, missen, gissen, kraeken, smaeken, verzaeken,

DE GEBIEDENDE WERK WYZE.

Laet het vriezen.

DE BYVOEGELYKE WERK WYZE.

Dat het vrieze.

Den onvolmaekten tyd.

Dat het vroóze.

Den voórleden tyd.

Dat het gevroózen hebbe.

*Den meer als volmaekten
tyd.*

Dat het gevroózen hadde.

DE ONBEP AELDE WERK WYZE.

Den tegenwoordigen tyd.
Vriezen.

Den voórleden tyd.

Gevroózen te hebben.

Het daedelyk deelwoord.

Vriezende.

*Den voórleden tyd des
deelwoords.*

Gevroózen hebbende.

Het lydende deelwoord.

Gevroózen.

geraeken , straffen , passen , overrassen , wenschen ;
 ysschen , kloppen.

Deeze gelyk agten.

Verwagten , antwoórdten , zugten , verblinden , be-
 tragten , vermagten , vertroosten , dooden , geley-
 den , verblyden , tasten , vernagten , verlichten , be-
 tigten , besmetten , verpletten , verpagten.

Deeze gelyk schryven.

Verdryven , kyven , blyven , pryzen , ryden , vry-
 ven , bedryven , bekyken , smyten , verwyten , kry-
 gen , vliegen , liegen , bedriegen , stuyven , snuyven ,
 zuygen , buygen.

Deeze als onregelmaetige.

Beveelen , ik beveél , ik beval , ik heb bevolen ;
bidden , ik bid , ik bad , ik heb gebeden ; *brenghen* ,
 ik breng , ik bragt , ik heb gebragt ; *breéken* , ik
 breék , ik brak , ik heb gebroken ; *denken* , ik denk ,
 ik dagt , ik heb gedagt ; *doen* , ik doe , ik deéd , ik
 heb gedaen ; *en somtyds* ik heb doen ; *draegen* , ik
 draeg , ik droeg , ik heb gedraegen ; *eéten* , ik eét ,
 ik at , ik heb geeéten ; *gaen* , ik gae , ik ging , *of* ik
 gong , ik ben gegaen ; *geéven* , ik geéf , ik gaf , ik
 heb gegeéven ; *geneezen* , ik geneés , ik genas , ik heb
 geneezen ; *hangen* , ik hang , ik hing , *of* ik hong , ik
 heb gehangen ; *helpen* , ik help , ik hielp , ik heb
 geholpen ; *houwen* , ik houw , ik hieuw , ik heb ge-
 houwen ; *jaegen* , ik jaeg , ik joeg , ik heb gejaegd ;
klimmen , ik klim , ik klom , ik ben geklommen ; *ko-*
men , ik kom , ik kwam , ik ben gekomen ; *konnen* ,
 ik kan , ik kon , ik heb gekonnen , *en* konnen ; *koo-*
pen , ik koop , ik kocht , ik heb gekocht ; *laeten* , ik
 laet , ik liet , ik heb gelaeten , *en* laeten ; *leézen* , ik
 leés , ik las , ik heb geleézen ; *loopen* , ik loop , ik
 liep , ik heb geloopt ; *moeten* , ik moet , ik moest ,
 ik heb moeten *en* gemoeten ; *neémen* , ik neém , ik
 nam , ik heb genomen ; *schenken* ; ik schenk , ik
 schonk , ik heb geschonken ; *sterven* , ik sterf , ik
 ftierf , ik ben gestorven ; *slaen* , ik slae , ik sloeg , ik
 heb geslagen ; *slaepen* , ik slaep , ik sliep , ik heb ge-

Naepen ; *spreeken* , ik spreek , ik sprak , ik heb gesproken ; *staen* , ik stae , ik stond , ik heb gestaen , *stooten* , ik stoot , ik stiet , ik heb gestooten ; *trekken* , ik trek , ik trok , ik heb getrokken ; *treffen* , ik tref , ik trof , ik heb getroffen ; *vegten* , ik vegt , ik vogt , ik heb gevogten ; *vergeéten* , ik vergeét , ik vergat , ik heb vergeéten , *verwerven* , ik verwerf , ik verwierf , ik heb verworven ; *vraegen* , ik vraeg , ik vroeg , ik heb gevraagd ; *weégen* , ik weég , ik woóg , ik heb gewoógen ; *weéten* , ik weét , ik wist , ik heb geweéten , *werpen* , ik werp , ik wierp , ik heb geworpen ; *zeggen* , ik zeg , ik zeyde , ik heb gezeyd ; *zenden* , ik zend , ik zond , ik heb gezonden ; *zien* , ik zie , ik zag , ik heb gezien ; *zitten* , ik zit , ik zat , ik heb gezeten ; *zoeken* , ik zoek , ik zocht , ik heb gezocht ; *zwemmen* , ik zwem , ik zwom , ik heb gezwommen .

Deéze gelyk verwacht worden.

Geleerd worden , bemind worden , berispt worden , gezien worden , bedroógen worden , gehoord worden , gevleyd worden , ontfangen worden .

Deéze gelyk zig bekeeren.

Zig verheugen , zig kwetzen , zig gedraegen , zig kleeden , zig begeéven , zig versterven , zig onthouden , zig bekommeren , zig dekken , zig bedroeven , zig verontschuldigen , zig verschoonen , zig beklaegen .

Deéze gelyk vriezen.

Sneeuwen , hagelen , donderen , waeyen , regenen , blikzemen , dooyen , rymen .

In alle deéze vervoegingen zyn de benaemingen en de schikking volgens de Fransche wyze , op dat de Leerlingen , die Fransch leeren , geene moeyelykheden zouden ontmoeten .

Men zy niet verwonderd , dat'er geene bepaelingen , noch uytleggingen van de Naembuygingen en van de Vervoegingen der Werkwoorden gedaen zyn , dewyl dit Werkje maer alleen eene Inleyding is ter Nederduytsche Spelkonst , en niet eene Spraekkonst . Den Meester zal het overig zoo mondelings als schriftelyk

onderwyzen , alsmede al het geén de Nederduytsche en Fransche Spraekkonst betreft.

Hier hebt gy van deés' Konst verscheyde nutte zaeken ,
 Waer doór gy ligtelyk zoo verre kond geraeken ,

Dat gy het overig al speélcnd' zult bevroen ,

Als gy maer eenigzins , daer toe , uw best wilt doen.

Niets is'er moeyelyk voór die , die geérne leeren :

Doór hunnen moed en drift doen zy in *ligt* verkeeren

'Tgeén *zwaer* en duyster is : maer 't *ligt* word meer als *zwaer*

By die , die anders doen . Dat is van 't eerste waer .

Beproefd die waarheyd eens , gy , iverlooze Kind'ren !

Gy , die gedueriglyk u zelve komt te hind'ren .

Doór uwen stuerfchen wil , doór uw' onbuygzaamheyd ;

En die den Meester stoord doór uw' ong'hoorzaemheyd :

Beproefd die waarheyd tog ! maer doet het na behooren ,

Gy zult dan zekerlyk den Meester niet meer stooren :

'Tgeén *zwaer* is in der daed , zal 't naeuw'lyks zyn in schyn ;

Deés' Spelkonst zal u klaer en zeer gemakk'lyk zyn .

GOEDKEURING.

IK heb dit Werkje , voór Opschrift hebbende *gemakkelyke Wyzesom op korten tyd grooten voordgang te doen in de Nederduytsche Spelkonst* , geleézen , en ik oordeel dat het dienen kan om de Jeugd de zuyvere Spelling der Nederduytsche Tael te leeren . Gegeéven te Haerelbeke , deézen 3 Lente-Maend 1776 .

F. J. COOREMAN , Lib. Cens.

J. F. DIERICX , Lib. Cens. Reg.

D R U K F E Y L E N .

Bladzyde 5. Regel 6. staet :	<i>twyffelsd</i> ; leéft : <i>twyffeld</i> .
Bladzyde 12. Regel 15. staet :	<i>geschreven</i> ; leéft : <i>geschreéven</i> .
Bladzyde 42. Regel 10. staet :	<i>sederd</i> ; leéft : <i>sedert</i> .
Bladzyde 59. Regel 26. staet :	<i>aetoonende</i> ; leéft : <i>aentoonende</i> .
Bladzyde 60. Regel 13. staet :	<i>zou</i> ; leéft <i>zoud</i> .
Bladzyde 65. Regel 8. staet :	<i>dal</i> ; leéft : <i>dat</i> .
Bladzyde 70. Regel 16. staet :	<i>lydendende</i> ; leéft : <i>lydende</i> .
Zelve Blad ; Regel 31. tweede Kolomme :	staet : <i>ty</i> ; leéft <i>tyd</i> .
Bladzyde 72. Regel 8. staet :	<i>hadde</i> ; leéft : <i>had</i> .
Zelve Blad ; Regel 9. staet :	<i>had</i> ; leéft : <i>hadde</i> .

